ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΕΥΤΕΡΑ — ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, ΤΗΙ 22 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1888 — ΕΤΟΣ Ε'. — ΑΡΙΘ. 43

ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΟΔΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 59.
Ἕκαστον φύλλον τιμᾶται λεπτῶν 20.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ Μ. ΔΑΜΒΕΡΓΗΣ

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ
ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ
Ἐν Ἑλλάδι . . . . Δρ. 10
Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ Φρ. χρ. 12

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ
ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐπιστολαὶ ἐξ Ἀθηνῶν — *Αἱ ἑορταί*, ὑπὸ **Ἴμβ.**
Τὰ Ἐγκαίνια τῆς Ἐκθέσεως — *Κήρυξις τῆς ἐνάρξεως ὑπὸ τοῦ Βασιλέως* — *Ἀντιφώνησις Κωνσταντίνου Ζάππα* — *Πανηγυρικὸς τῆς Δ' Ὀλυμπιάδος ὑπὸ Στεφάνου Δραγούμη.*
Ἰωάννης Ἰωαχείμ Βίγκελμαν (τέλος) ὑπὸ Μ.Β. Λενοῦ.
Γυνὴ ἐπὶ πολεμικοῦ πλοίου (τέλος).
Εἰδήσεις τῆς Ἑβδομάδος.
Ἰδιαίτερα Γράμματα.
Νέα βιβλία.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΞ ΑΘΗΝΩΝ

Τῇ 21ῃ Ὀκτωβρίου.

Μὴ ἀναμένεις νὰ σοὶ περιγράψω ἐν ἀκριβείᾳ τὰ τῶν ἑορτῶν. Θὰ σύρω γραμμάς τινας μόνον, καὶ ἂν ἐντὸς αὐτῶν περικλεισθῇ ἀτελής τις σκιαγραφία, πάλιν θὰ εἶμαι εὐχαριστημένος. Στρέφε ἐπὶ δύο τρεῖς ἡμέρας καλειδοσκόπιον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου, καὶ ἔπειτα λάβε τὸν κάλαμον νὰ καθορίσῃς τοὺς συνδυασμοὺς τῶν χρωμάτων, οὓς σοὶ παρουσίασεν. Ἀδύνατον. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἔτι ἀντὶ ὀφθαλμῶν εἶχον δύο φωτογραφικὰς μηχανάς, πάλιν δὲν θὰ ἐξήρκουν αὗται νὰ εὑρίσκωνται πανταχοῦ, ἵνα καταρτίσωσι τέλειον λεύκωμα τῶν εἰκόνων, ἃς παρουσίασεν ἡ πρωτεύουσα χθὲς καὶ προχθές.

*

Τὴν πρωΐαν τῆς Τετάρτης 19 Ὀκτωβρίου, καθ' ἣν συνεπληρώθη ἡ βασιλικὴ εἰκοσιπενταετηρίς, ἅπαντες σχεδὸν οἱ ὑπεραυξηθέντες κάτοικοι τῆς πρωτευούσης ἐξεκίνουν ἐκ τῶν οἴκων καὶ τῶν ξενοδοχείων των καὶ ἔσπευδον ὅπου τὸ κέντρον τῶν ἑορτῶν, τὰ ἀνάκτορα, ἡ πλατεῖα τοῦ Συντάγματος, ὁ ναὸς τῆς Μητροπόλεως. Ἀλλ' αἱ συνδέουσαι τὰ κέντρα ταῦτα ὁδοὶ ἦσαν ἤδη κατειλημμέναι. Ἐδῶ μὲν στρατὸς ἐντεταλμένος νὰ ἀποδώσῃ τὰς κεκανονισμένας τιμάς, ἐκεῖ δὲ προνοητικοὶ οἰκογενειάρχαι ἐλθόντες πρωϊαίτατα σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, ἵνα ἐξασφαλίσωσι καλὴν θέσιν. Ἰδίᾳ ἡ πλατεῖα τοῦ Συντάγματος ἦτο αὐτόχρημα ἐν ἀποκλεισμῷ. Τὴν κατεῖχεν ὁ στρατὸς καὶ τὴν περιέκλειον οἱ θεαταὶ ἀδυνατοῦντες νὰ προβῶσιν ἢ καὶ νὰ ὀπισθοχωρήσωσιν. Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἠδύναντο νὰ κάμωσιν ἄλλο τι, ἐπεδίδοντο εἰς μετεωρολογικὰς μελέτας θαυμάζοντες τὴν γλαυκὴν αἰθριότητα τοῦ οὐρανοῦ, μακαρίζοντες τὸν βασιλέα, ὅστις «καὶ ἐδῶ ἐστάθη τυχηρὸς» ἢ σκώπτοντες τὸ καλλιτεχνικὸν πνεῦμα τῆς ἐποχῆς, ὅπερ ἀντιπροσωπευόμενον ὑπὸ τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς ἔστησεν εἰς τὸ μέσον τῆς πλατείας δύο μεγάλα καὶ πέριξ ἀρκετὰ μικρὰ μνημεῖα καλαισθησίας... προσωρινὰ εὐτυχῶς.

Τὸ ἐξοχώτερον τῶν θεαμάτων ἦτο ὁ κινητὸς τῶν ἐξωστῶν διάκοσμος ἀπὸ τῶν κυμαινομένων σημαιῶν μέχρι τῶν ἀεικινήτων πετάσσων τῶν κυριῶν. Ἔπειτα οἱ ὑψηλοὶ στύλοι οἱ φέροντες σημαίας ἐπὶ τῆς κορυφῆς, θυρεοὺς μὲ τὰ Ἑλληνικὰ ἐθνόσημα καὶ ἀλληλοκρατούμενοι διὰ μυρσινοπλέκτων βραχιόνων ἢ διὰ συρμάτων, ἀφ' ὧν πολύχρωμοι ἀναρτῶνται φανοὶ διαφόρων κομψοτάτων σχημάτων. Οἰκία δὲν ἔμενεν ἐκεῖ μὴ προσελκύουσα τὴν περιέργειαν διὰ τῆς διακοσμήσεώς της, ἥτις ὅμως σπανίως ἐπεδείκνυε καί τινα πρωτοτυπίαν. Ἐν τούτοις τὸ σύνολον ἦτο ὡραῖον εἴτε ἐν τῇ πλατείᾳ εἴτε ἐν τῷ κήπῳ της εἴτε ἀπὸ τῶν ἀνακτόρων ὁπόθεν κυανόλευκον ἔβλεπέ τις καὶ μυρμηκιῶσαν ἐκ τοῦ πλήθους ὅλην τὴν πέριξ ἔκτασιν καὶ ἰδίᾳ τὴν Ἑρμαϊκὴν ὁδόν, δι' ἧς θὰ διήρχετο μεταβαίνουσα εἰς τὴν Μητρόπολιν ἡ βασιλικὴ συνοδεία. Τέλος μετὰ μακρὰν προσδοκίαν ἐφάνη. Ἔρχεται. Καὶ παρελαύνουσιν ἔφιπποι μὲν ὁ βασιλεὺς μετὰ τῶν πρεσβυτέρων υἱῶν του καὶ τῶν ὑπασπιστῶν, ἐπὶ τεθρίππων δὲ ἁμαξῶν ἡ βασίλισσα καὶ οἱ ξένοι πρίγκιπες, ἐνῷ κροτοῦσι τὰ τηλεβόλα, παιανίζουσιν αἱ μουσικαὶ καὶ ἐκρήγνυται τὸ πλῆθος εἰς ζητωκραυγὰς καὶ ἀνευφημίας.

Ὁ συνωστισμὸς τοῦ πλήθους εἶνε ἀδύνατον νὰ περιγραφῇ· πρὸ τοῦ ναοῦ δὲν ἔμεινε ὄχι πλέον παράθυρον, ἀλλ' οὐδὲ στέγη. Ὅλοι θέλουσι νὰ ἴδωσι τὸν βασιλέα, τὴν βασίλισσαν, τὸν διάδοχον. Παντοῖα γεγονότα ἐκίνησαν ὑπέρ ποτε τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κοινοῦ. Ἄλλοι θέλουσι νὰ ἴδωσιν ἂν «εἶνε χαρούμενος ὁ βασιλεύς», ἄλλοι ἂν ἠλλαξεν ὁ διάδοχος, ἀφ' ὅτου ἔχουν νὰ τὸν ἴδωσι, καὶ ἄλλοι κατὰ πρῶτον ἤδη θὰ ἀτενίσωσι τὰς μορφάς, ἃς μόνον ἐν εἰκόσιν ἐγνώρισαν καὶ ἐθαύμασαν μέχρι τοῦδε καὶ προσπαθοῦσι νὰ γείνωσιν ὑψηλότεροι ἐπὶ τῶν ὀνύχων ἱστάμενοι, ἐρειδόμενοι μέχρις ἀδιακρισίας ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ γείτονος, ἀλλὰ βλέποντες, θαυμάζοντες τέλος πάντων. Τί θὰ ἔχωσιν νὰ διηγῶνται ἐπιστρέφοντες εἰς τὰς πατρίδας των; Καὶ διὰ ποίων νέων δεσμῶν ἀγάπης θὰ συνδέσῃ ὁ λόγος των τοὺς ἐνταῦθα μὲ τοὺς ἐκεῖ!

Ἐν τῷ ναῷ ἐτοποθετήθησαν ἤδη ὑπὸ τῶν τελεταρχῶν οἱ ἐν τέλει, ἰδίᾳ οἱ ἀπεσταλμένοι τῶν βασιλικῶν οἴκων καὶ διὰ τῶν στολῶν των, ὧν τινες ἐκτάκτως πολυτελεῖς, ἐπισπῶνται τὴν γενικὴν προσοχήν. Ὁ τῆς Περσίας ὑπὸ πάντων παρατηρούμενος, τοὺς πάντας καθιστᾷ ἐξαίφνης ἐμβροντήτους ἐξάγων τὸν πῖλόν του καὶ... κάμνων φυσικώτατα ὁ ἄνθρωπος τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, διότι εἶνε Χριστιανὸς ὅσον καὶ ἂν ἀντιπροσωπεύῃ τὸν βασιλέα τῆς Περσίας, καὶ καλεῖται Νεριμάν.

Ἀπὸ τοῦ ναοῦ εἰς τὰ ἀνάκτορα ἡ ἐπάνοδος ἦτο ἀληθῶς θριαμβική. Ὅμιλοι δούλων Μακεδόνων καὶ Κρητῶν περιστοιχίζουσι τὸν ἄνακτα καὶ ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν σημαιῶν καλύπτουσιν αὐτόν. Πόσα ὄνειρα, πόσοι πόθοι δὲν ἐγεννήθησαν εἰς τὴν θέαν τοῦ συμπλέγματος ἐκείνου, πόσα δάκρυα δὲν ἔρρευσαν! Ὡς νὰ τῷ ἔλεγον: Εἶνε ἡ σειρά μας βασιλεῦ. Εἴθε κατὰ τὴν νέαν περίοδον τῆς βασιλείας σου δοῦλοι Ἕλληνες νὰ μὴ ἀπομείνωσι πλέον.

*

Ἐπηκολούθησαν συγχαρητήρια, ἐπιδόσεις αὐτογράφων, γεῦμα βασιλικόν, εἰς ὃ παρεκάθησεν ὁ Ζάππας ἡγεμὼν μετὰ τῶν ἡγεμόνων καὶ... ἦλθεν ἡ νύξ. Ἀλλ' ἡ νυκτερινὴ ἑορτὴ δὲν περιγράφεται. Ἡ ὁδὸς Σταδίου ἰδίᾳ μετεβλήθη εἰς μαγικὸν διάδρομον πανοράματος· δέσμας ἀστραπῶν ἐξηκόντιζον τὰ ἠλεκτρικὰ φῶτα. Γλυκὺ φῶς λυκαυγοῦς οἱ πολύχρωμοι φανοί, ἡλιακὰς ἀκτῖνας οἱ ἥλιοι τοῦ Ἐδισον. Ἑκάστη δὲ οἰκία ἢ δημόσιον κατάστημα ἐξεθάμβει διὰ τῶν φώτων, ὑφ' ὧν ἦτο διακεκοσμημένον. Ἡ νυκτερινὴ ἑορτὴ εἶχε τί τὸ μυθικόν, ἰδίᾳ δὲ καθ' ἣν στιγμὴν διασχίζουσα τὰς μυριάδας τῶν περιπατητῶν διῆλθε βαίνουσα πρὸς τὰ ἀνάκτορα ἡ μεγάλη λαμπαδηφορία.

*

Τὴν πρωΐαν τῆς Πέμπτης πάντες ἐξηγέρθημεν κεκοπιακότες. — Ἀ! σήμερον ἔλεγον πολλοί, δὲν σκοπεύω, δὲν δύναμαι κινηθῶ μέχρι τῆς ἑσπέρας. Πάντες οὗτοι ἐν τούτοις πολὺ πρὸ τῆς κεκανονισμένης ὥρας ὡδευον σπεύδοντες πρὸς τὸ Ζάππειον. Ἡ ἡμέρα ἦτο ἐξίσου ὡραία, ὅπως ἡ χθεσινή· ἐλαφρὰ ὁμίχλη περιέβαλε διὰ λεπτοτάτου διαφανοῦς χιτῶνος τὴν πόλιν, ἡ δὲ ὁδὸς Σταδίου, ἣν ἀνῆλθον καὶ τότε εἶχε πάλιν τι τὸ μαγικόν. Θὰ τὴν παρωμοίαζον πρὸς πεπλοφόρον νύμφην φέρουσαν περὶ τὸν λαιμὸν ἀναρίθμητα περιδέραια ἐκ πολυχρώμων λίθων καὶ μόλις ἐξεγειρομένην, ἂν ἐπετρέπετο νὰ παρομοιάσῃ τις πρὸς νύμφην ὁδὸν τόσους ἔχουσαν περιπατητάς.

Ἀλλ' εἶνε ἤδη ἡ 9 $^1/_2$, ὅτε κατὰ τὸ προσκλητήριον ἄρχεται ἡ ἑορτή. Πότε

ἐπρόφθασαν ὅλοι αὐτοί, οἱ πρὸ μικροῦ διεκτραγῳδοῦντες τὴν κόπωσίν των, νὰ πολιορκήσωσι τὸ λευκὸν μέγαρον τοῦτο δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω. Καὶ παρατάσσονται ἔνθεν κἀκεῖθεν ὄπισθεν στοίχου στρατιῶται ἄνδρες καὶ γυναῖκες πάσης ἡλικίας καὶ τάξεως, καὶ σχηματίζουσι δύο νέας κινητὰς πτέρυγας μυριοχρώμους, ἀποτελούσας τὴν γραφικωτάτην βάσιν, τὴν ὁποίαν οὐδ' ἐφαντάσθη βέβαια ὁ ἀρχιτέκτων.

Ἐκεῖθεν βλέπουσι τοὺς ἐρχομένους ἐφ' ἁμαξῶν. Καὶ ἂν τὸ θέαμα δὲν τοῖς εἶνε ἐπαρκές, ἔχουσι πρὸ αὐτῶν τὴν ὡραιοτέραν καὶ γραφικωτέραν θέαν τοῦ κόσμου. Ὁ πρὸ τοῦ Ζαππείου κῆπος εἶνε διακόσμητος διὰ κυανολεύκων σημαιῶν κυματιζουσῶν χαρμοσύνως, εἶνε δὲ τόσον πολλαὶ καὶ πυκναὶ αὗται, ὥστε εἰς τὰ ὄμματα τοῦ ὑψηλὰ ἱσταμένου παρουσιάζουσι τὸ θέαμα θαλάσσης, διαυλακουμένης ὑπὸ κανονικωτάτων λευκῶν κυμάτων.

Πολὺ ὡραῖα εἶνε καὶ ἐδῶ, ἐψιθύριζεν αὐτοπαρηγορούμενον τὸ καταδεδικασμένον νὰ μένῃ ἔξω τοῦ Μεγάρου πλῆθος. Ἀλλὰ ἂν τὰ ζηλότυπα βλέμματα εἶχον τὴν δύναμιν νὰ ἀπολιθῶσιν ... ὅλοι οἱ εἰσερχόμενοι θὰ μετεβάλοντο εἰς ἀνδριάντας. Καὶ δὲν θὰ ἐζημιοῦτο βεβαίως ἡ τέχνη, διότι μεταξὺ αὐτῶν ὑπῆρχον καὶ πολλαὶ κολλοναί, ἄξιαι νὰ διαγωνισθῶσι πρὸς τὰ ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν τεχνῶν καλλιτεχνήματα . . . συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν χρωματιστῶν εἰκόνων.

Ὅτε εἰσῆλθον εὑρέθην ἄντικρυ σκηνῆς, ἧς ἡ βαθεῖα καὶ συγκινητικωτάτη ἐντύπωσις οὐδέποτε θὰ ἐξαλειφθῇ ἐκ τῆς μνήμης μου. Ἐπροχώρησα πέντε βήματα καὶ ἀντὶ νὰ στραφῶ δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ προσηλώθην ἐκεῖ πρὸ τοῦ πρώτου μετὰ τὰς πύλας περιστυλίου.

Εἶδον πολιὸν γέροντα ἀσπαζόμενον μετ' εὐλαβείας καὶ στοργῆς ἀργυρᾶν κάλπην, ἣν εἶχε λάβῃ ἐκ δευτέρου ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ προέδρου τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπίων κ. Δραγούμη. Παρ' αὐτὸν ἵσταντο ὁ κ. πρωθυπουργὸς καὶ οἱ ὑπουργοί. Ἐπλησίασα. Ἦτο ὁ Κωνσταντῖνος Ζάππας, καὶ ἔνδακρυς κατεφίλει τὴν θήκην, ἐν ᾗ περικλείεται ἡ κεφαλὴ τοῦ ἀδελφοῦ του. Εἶτα ἡ κάλπη εἰσήχθη ἐντὸς κρύπτης ἀνοικτῆς ἐπὶ τοῦ δεξιόθεν τοίχου τοῦ προστόου, καὶ αὐτοστιγμεὶ ἐκομίσθη πλὰξ ἐκ μαρμάρου καστανοχρόου καὶ πλαισίου λευκοῦ μὲ τέσσαρας μεγάλους χρυσοῦς ἥλους ἐπὶ τῶν γωνιῶν, δι' ἧς ἐκαλύφθη τὸ χάσμα τῆς κρύπτης. Ὅτε οἱ τοποθετήσαντες τὴν ἐπιμνημόσυνον πλάκα ἐργάται ἀπεσύρθησαν καὶ ἔλαμψαν τὰ ἐπ' αὐτῆς χρυσᾶ γράμματα

ΕΝΘΑΔΕ ΚΕΙΤΑΙ Η ΚΕΦΑΛΗ
ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΗ ΖΑΠΠΑ

πάντες κατελήφθησαν ὑπὸ νέων συγκινήσεων, αἵτινες θὰ μεταδίδωνται ἐπὶ αἰῶνας εἰς τὰς ψυχὰς τῶν θεωμένων.

Ἔπειτα ἔμαθον, ὅτι πρὸ ὀλίγου ἐτελέσθη ὁ ἁγιασμὸς ἐν τῇ μεγάλῃ κυκλικῇ αὐλῇ, καὶ ἡγιάσθη ραντισθεῖσα ἡ ἱερὰ θήκη, ἡ περιέχουσα τὴν κεφαλήν, ἥτις ἐφιλοδόξησε τὴν νῦν Ἑλλάδα ἐφάμιλλον τῆς ἄλλοτε, καὶ τῇ παρέσχε τὰ πρῶτα μέσα ἵνα, εἰς οἶδε, κατασταθῇ τοιαύτη.

Αἱ θερμαὶ τοῦ ἡλίου ἀκτῖνες, αἵτινες πυρακτοῦσι τὰς κεφαλὰς τῶν ἐξῶθεν ἱσταμένων μεθ' ὅλας τὰς ἀντιστάσεις τῶν ἀσθενῶν ἀλεξηλίων των, καθίστανται ἥμεροι καὶ γλυκεῖαι ἐν τῇ εὐρυτάτῃ κυκλοτερεῖ αὐλῇ, ἥτις εὕρηται ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ζαππείου, διότι ταύτην καλύπτει ἐπὶ ἱστοῦ ὑψηλοῦ ἀλεξήλιον ὑπερμέγεθες κυανόλευκον εἰς τὸ μέσον. Εἰσέρχομαι καὶ δὲν προφθάνω νὰ βλέπω ἐπάνω, πέριξ ἢ κάτω. Ἄνω εἶνε μέγα θεωρεῖον καταλαμβάνον ὅλον τὸν κύκλον, καὶ διαχωριζόμενον εἰς πολλὰ μικρὰ ὑπὸ κορυφῶν Καρυατίδων ὑποβασταζουσῶν τὴν στέγην, ἥτις σκέπει ἑκατοντάδας κυρίων καὶ κυριῶν, ὧν οἱ πῖλοι ὁμοιάζουσι πρὸς μικρὰ κάνιστρα ἀνθέων, φερόμενα ἐπὶ ὡραίων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον κεφαλῶν.

Κάτωθεν τοῦ χρυσοῦ τούτου κύκλου, οὗ τὸν δακτυλιόλιθον εὑρίσκω ἐν τῷ ἀπέναντι διαμερίσματι τῷ παραχωρηθέντι εἰς τοὺς μουσικοὺς — ἢ παρομοίωσις θὰ ἐκολάκευε καὶ βασιλεῖς — εἰσὶ προσηλωμένοι ἐν μέσῳ στεφάνων ἐκ δαφνῶν καὶ μύρτων κυανόλευκοι καὶ χρυσοβαφεῖς θυρεοί, ἐφ' ὧν ἀναγινώσκονται ἐναλλὰξ ΖΑΠΠΑΙ ἢ Δ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ, ἐκεῖθεν δὲ κατέρχονται μέχρι τοῦ ἐδάφους, ἐφ οὗ ἔχουσι τὰς βάσεις των αἱ στῆλαι αἱ ἐγείρουσαι τὸν ὄροφον καὶ περικλείουσαι τὴν αὐλήν· ἀλλ' αἱ βάσεις αὗται δὲν εἶνε ὁραταί, διότι πλούσια καὶ σπάνια φυτὰ τὰς περιβάλλουσι.

Ἔνθεν κἀκεῖθεν καθίσματα κατειλημμένα ἤδη· ἄντικρυ εἰς τὸ βάθος ὁ βασιλικὸς θρόνος ὑπὸ κυανόλευκον ἐκ σημαιῶν στέγασμα, ἔναντι δὲ τούτου τὸ ἀγωνοθετικὸν ἐδώλιον τοῦ Κωνσταντίνου Ζάππα. Μοὶ εἶπον, ὅτι καθ' ἣν στιγμὴν ὁ πρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς τῷ ἔδειξεν τὴν ἕδραν ταύτην τῆς τιμῆς, τὴν περίοπτον, χαρὰ καὶ ὑπερηφάνεια εὐγενὴς ἐζωγραφήθη ἐπὶ τῆς μορφῆς του. Πόσοι θὰ ἐζήλευσαν, ἂν οὐχὶ τὴν ἕδραν τῆς τιμῆς, ἣν καὶ ἀνάξιοι πολλάκις κατέχουσι, βεβαίως ὅμως τὴν ἀκτῖνα ἐκείνην τοῦ θείου φωτός, ἥτις στέφει τὰς κορυφὰς τῶν ἐπαξίως θαυμαζομένων! Πρὸς τὰ δεξιὰ ἐγείρεται τὸ βῆμα, ἀφ' οὗ ὁ Πρόεδρος ἀπαγγελεῖ τὸν πανηγυρικόν.

Εἶνε μόλις ἡ δεκάτη πρὸ μεσημβρίας. Ἀλλ' ἀφοῦ πάντες εἶνε τοποθετημένοι καλῶς, αἱ κυρίαι ἐκ δεξιῶν, οἱ ἄνδρες ἐξ εὐωνύμων, διὰ τί νὰ χάνωσι τὸν καιρόν των; Ἐπιδίδονται εἰς φυσιογνωμικὰς μελέτας, εἰς συνομιλίας, εἰς ἀνακοινώσεις περὶ τῆς χθεσινῆς φωταψίας, εἰς ἐπιθεωρήσεις τῆς διακοσμήσεως τῶν περιστυλίων καὶ... τῶν γειτόνων, διασταυροῦσι βλέμματα καὶ πυρὰ μετὰ τῶν ἐν τοῖς θεωρείοις· μειδιῶσι· χαίρουσι.

Κἄποτε δὲ οἱ κύριοι στρέφουσι πρὸς τὰς ἐνδιαφερομένας τὸ ἀριστερὸν τοῦ στήθους των πλευρόν. Θὰ ὑποθέτης, φίλε μου, ὅτι τοῦτο σημαίνει: «ἐδῶ ὑπάρχει καρδία πάλλουσα, ἣ ἕτοιμος νὰ τεθῇ εἰς ἀντικανονικὴν κίνησιν χάριν τῶν ὡραίων σου ὀφθαλμῶν». Ὄχι. Ἡ δεσποινὶς ἢ ἡ κυρία ἀγνοεῖ ἴσως, ὅτι ὁ νέος ἔχει παράσημον, καὶ πρέπει νὰ τὸ μάθῃ. Πολλοὶ μάλιστα ἠδικημένοι ἀπαρασημοφόρητοι ἠρκοῦντο νὰ ἐπιδεικνύωσι ἐπὶ τοῦ φράκου των ἐπίχρυσον μεταλλίον φέρον τὴν ἐπιγραφὴν *Πελοπωλεῖον Κατσίμπαλη*, ὅπερ ὁ εὐφυὴς βιομήχανος ἔκοψε καὶ διένειμε ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς Ἐκθέσεως.

Ἄλλοι ἐν τῷ μεταξὺ ἐπισκέπτονται τὸ κυλικεῖον, ἐν ᾧ ποτήριον ἀφρώδους ζύθου ἢ καὶ ἐλαφραί τινες τροφαὶ τοῖς παρέχονται εὐθηνότατα, ὅσον καὶ ἀλλαχοῦ. Διαρρέει οὕτω ὁλόκληρος ἡ ὥρα εὐχαρίστως ἐν τῇ περικαλλεῖ αὐλῇ, ἣν καθίστα εὐαρεστοτέραν ἡ εὐώδης καὶ δροσερὰ ἀτμόσφαιρα, καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἄλλο ἀντικείμενον προσήλωσις, ὅτε ψιθυρισμοί, γενικὴ κίνησις καὶ ἡ ἔναρξις τῆς μουσικῆς ἀγγέλλουσι τὴν ἄφιξιν τῆς βασιλικῆς συνοδείας. Εὐρὺς διάδρομος ἠνοίχθη ἀμέσως ἐν τῷ μέσῳ· αἱ κυρίαι ὑπεκλίνοντο χαριέντως, οἱ ἄνδρες ἔκλινον τὴν κεφαλήν.

Ὁ βασιλεὺς ἦτο ἀκτινοβόλος. Οἱ χρόνοι διέρχονται καὶ οὐδεμίαν ἐχάραξαν ἔτι ρυτίδα ἐπὶ τοῦ αἰθρίου μετώπου του. Ἡ βασίλισσα ἦτο θελκτικωτάτη· ἡ ἄρρητος ἐκείνη γλυκύτης, ἥτις κοσμεῖ τὴν μορφήν της, πρόσθες δὲ καὶ κόπωσίς τις ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων τῆς χθὲς συγκινήσεων τὴν καθίστων συμπαθεστέραν. Ὁ διάδοχος σοβαρός, ὁ βασιλόπαις Γεώργιος ἐξακοντίζων ἔνθεν κἀκεῖθεν μειδιάματα. Ἡ βασιλόπαις δροσερωτάτη ὡς πάντοτε. Παρ' αὐτοὺς οἱ ξένοι πρίγκιπες καὶ δοῦκες, αἱ πριγκήπισσαι καὶ αἱ δούκισσαι δηλοῦσι διὰ χαρωπῆς μορφῆς, ὅτι συμμερίζονται τὴν ἐθνικήν μας χαράν.

Πάντες καταλαμβάνουσι τὰς θέσεις των. Γενικὴ σιγή. Τότε ὁ πρόεδρος τῶν Ὀλυμπίων ἐξεφώνησε τὸν πανηγυρικόν, ὃν διακρίνει λόγου κάλλος, εὔρροια καὶ περιεκτικότης σπανία ἐν παρομοίαις περιστάσεσι. Ὁ κ. Δραγούμης ἦν ὠχρὸς ἔτι ἐκ τῆς νόσου, ἀφ' ἧς μόλις ἀνέρρωσεν, ἀλλ' ἡ φωνή του ἦν εὐδιάκριτος καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς ἐπὶ τῷ μεγάλῳ ἔργῳ, οὗτινος ἐξήγγελε τὴν συντέλεσιν καὶ ἐπὶ τῇ ἀπαριθμήσει τῶν βημάτων, ἅτινα ἡ Ἑλλὰς ἐχώρησεν ἐν παντὶ κλάδῳ τῆς προόδου, ὁ ἐνθουσιασμὸς ἐχρωμάτιζε τὴν ἀπαγγελίαν του. Ὁ βασιλεὺς ἠγέρθη τότε, καὶ ἀνέγνω ἀντιφώνησιν βραχεῖαν μὲν ἀλλὰ περιεκτικωτάτην «εὐχαριστῶν καὶ τὸν ἐλάχιστον ἐργάτην τὸν συντελοῦντα εἰς τὸ νὰ εἰσέλθῃ ἡ Πατρὶς εἰς τὸ σταδιόν τῆς πλουτοφόρου ἐργασίας, ἐξ ἧς ἐξήρτηται ἡ ἰσχὺς καὶ τὸ μεγαλεῖόν της· κατ' ἐξοχὴν δ' εὐχαριστῶν τὸν μεγαθυμον καὶ φιλοπάτριδα Ζάππαν».

Ἤδη ἦλθεν ἡ σειρὰ τοῦ μεγάλου ἀγωνοθέτου. Ἠγέρθη καὶ οὗτος. Ἡ συγκίνησις ἐκορυφώθη. Συνεκρατοῦμεν πάντες τὴν πνοήν. Πρώτην φορὰν οἱ πλεῖστοι ἔβλεπον τὸν πολιὸν πρεσβύτην, ὅστις συνεχίζων τὴν παράδοσιν τοῦ μεγάλου ἀ-

δελφοῦ του ἀφῆκε τὸ ἐν Βροσθενίῳ ἐρημητήριόν του, ἵνα αὐτοπροσώπως παραδώσῃ εἰς τὴν πατρίδα του τὸ πολυτιμότερον τῶν δώρων. Ὅταν οἱ ἄνθρωποι τῶν ἔργων ὁμιλοῦσιν, ὁ λόγος των εἶνε κομβολόγιον ἀδαμάντων. Συγκεκινημένοι ἠκούομεν, φοβούμενοι μὴ ἀπολέσωμεν οὐδένα τῶν ἀδαμάντων ἐκείνων.

Ἀνέγνω τὴν προσφώνησίν του μετὰ πολλῆς καὶ ἐκείνος συγκινήσεως. Ἡυλόγησε τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν εἶδεν εὐλαβῆ του πόθον περικαλλῶς πραγματοποιηθέντα, ἐπανέλαβε τὰς εὐχὰς καὶ τὰς θελήσεις τοῦ ἀοιδίμου ἀδελφοῦ του, καὶ παραδίδων τὸ Ζάππειον εἰς τὸ ἔθνος ηὐχήθη ὑπὲρ τῆς εὐημερίας καὶ τῆς δόξης αὐτοῦ.

Ὁ γεραρὸς Ζάππας ρήτωρ βεβαίως δὲν εἶνε, ἀλλ' ἐν τούτοις σπανίως προσλαλιᾷ μᾶς συνεκίνησε βαθύτερον. Πάντες τὸν ἠτένιζον μετὰ στοργῆς. Πατὴρ νὰ ἦτο ἑνὸς ἑκάστου, δὲν θὰ ἀντήχει πάλιν τόσον ἠδέως ἡ θωπευτικὴ του φωνὴ εἰς τὰς καρδίας μας. Ὄχι διὰ τὸ πλούσιον δῶρον· ὄχι διὰ τὰ ἑκατομμύρια. Σὲ βεβαιῶ, φίλε μου. Ἀλλ' ἔβλεπες ἕνα γέροντα γλυκύν, ἥρεμον, μετριόφρονα, σχεδὸν ἐντρεπόμενον, μὴ ἀπωθοῦντα διὰ τῆς λάμψεως τῶν θησαυρῶν του, οὐδὲ ἀφ' ὑψηλοῦ παρατηροῦντα ὡς ἀγέρωχος προστάτης τοὺς εὐεργετουμένους, ἀλλ' ἀτενίζοντα τὰ πάντα, τοὺς πάντας φιλοστόργως, καὶ προσελκύοντα διὰ τοῦ μειδιάματος ὡς φίλος παλαιός, ὃν μετὰ χρόνους ἐπαναβλέπομεν.

Ἤδη ὁ βασιλεὺς μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ ὁδηγούμενος ὑπὸ τοῦ κ. Δραγούμη καὶ συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ κ. Ζάππα ἐπισκέπτεται τὰς διαφόρους αἰθούσας τῆς Ἐκθέσεως. Εἰς τὸ κοινὸν δὲν ἐπετράπη αὐθημερὸν ἡ εἴσοδος. Οἱ κεκλημένοι ἀπεχώρησαν ἤδη. Εἶνε μία μετὰ μεσημβρίαν, ὅτε ἐγκαταλείπουσι τὸ Ζάππειον καὶ οἱ Βασιλεῖς. Ἡ μουσικὴ ἀνακρούει τὸν βασιλικὸν ὕμνον. Τὰ ἔξωθεν καρτερικὰ πλήθη, ἅτινα ἠδύναντο νὰ ἐκτεθῶσιν καὶ ὡς δείγματα ὑπομονῆς καὶ ἀντοχῆς κατὰ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, συνωστίζονται περὶ τὴν εἴσοδον, ὁ δὲ βασιλεὺς ἐξερχόμενος ὑπὸ μεγάλης κατέχεται χαρᾶς, ἣν τὸ εὔθυμον προδίδει μειδίαμά του. Οἱ ξένοι του ἐθαύμασαν τὴν ἔκθεσιν. Οἱ ξένοι του δὲν ἤλπιζον ἴσως, ὅτι τόσον πλοῦτον ἔχομεν, τόσας προόδους συνετελέσαμεν. Οἱ ξένοι του τὸν συνεχάρησαν καὶ δι' αὐτοῦ τὴν Ἑλλάδα. Ἰδού, φίλεμου, διὰ τί κατηυγάζετο τὸ βασιλικόν του πρόσωπον ὑπὸ χαρᾶς καὶ διὰ τί μετὰ τόσης ἀγάπης ἔθλιψε τὴν χεῖρα τοῦ προπέμποντος αὐτὸν μέχρι τῆς ἐξόδου Κωνσταντίνου Ζάππα.

Οὕτω διήλθομεν τὰς πρώτας ἡμέρας τῶν ἑορτῶν, ἃς αἱ εὐτυχεῖς συμπτώσεις τῶν ἐγκαινίων τοῦ Ζαππείου, τῆς ἐνάρξεως τῆς Ἐκθέσεως καὶ πρὸ πάντων τῆς ἀφίξεως τοῦ Ζάππα κατέστησαν ὡραιοτέρας.

Ἰμδ.

ΤΑ ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ

ΚΗΡΥΞΙΣ ΤΗΣ ΕΝΑΡΞΕΩΣ

ΥΠΟ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

(Ἀντιφώνησις εἰς τὸν Πανηγυρικὸν τοῦ Προέδρου τῶν Ὀλυμπίων)

Ἄσμενος ἤκουσα τὴν φιλόφρονα προσφώνησιν Ὑμῶν καὶ εὐχαρίστως ἀποδέχομαι τὴν αἴτησίν σας, ὅπως κηρύξω τὴν Ἔκθεσιν ταύτην ἀνεῳγμένην.

Οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι ἕκαστος ἐκ τῶν ὧδε παρόντων μεθ' ὑπερηφανείας καὶ χαρᾶς θεωρεῖ τὸ ἀποπερατωμένον ἤδη ἔργον, δράττομαι δὲ τῆς εὐκαιρίας ταύτης, ἵνα ἐκφράσω τὰς εὐχαριστίας Μου εἰς ἅπαντας τοὺς ἀφιερώσαντας εἰς τὸ ἔργον τοῦτον χρόνον τε καὶ κόπον. Τὰς εὐχαριστίας μου πέμπω καὶ εἰς τὸν ἐλάχιστον ἐργάτην, ὅστις διὰ τῆς ἐπιμελείας καὶ μερίμνης συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ πολυσημάντου τούτου ἱδρύματος διὰ τὴν ἡμετέραν βιομηχανίαν. Κατ' ἐξοχὴν ὅμως ἀπευθύνω τὰς εὐχαριστήσεις Μου πρὸς τὸν φιλόπατριν ἄνδρα, τὸν δωρήσαντα ἡμῖν τὸ περιφανὲς τοῦτο Μέγαρον, καὶ οὕτω παροτρύναντα τὴν βιομηχανίαν ἡμῶν εἰς τελειοποίησιν. Εὐτυχὴς ἡ Ἑλλάς, οὐκ ἀμοιροῦσα ὁμοίων μεγαθύμων καὶ φιλοπατρίδων ἀνδρῶν.

Ἂς εὐχηθῶμεν νὰ ἀποδειχθῇ ἐναργῶς ἡ πρακτικὴ χρησιμότης τῆς παρούσης Ἐκθέσεως, καὶ νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸ στάδιον πλουτοφόρου ἐργασίας, ἐξ ἧς ἐξήρτηται ἡ τε ἰσχὺς καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς φίλης ἡμῶν Πατρίδος.

Ταῦτα εὐχόμενος καὶ ταῦτα πεποιθότως προσδοκῶν, κηρύττω τὴν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐκθέσεως τοῦ 1888 ἔτους.

ΑΝΤΙΦΩΝΗΣΙΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΖΑΠΠΑ

Μεγαλειότατε,

Ὑπ' ἀκρατήτου συνέχομαι συγκινήσεως ἐπὶ τῇ εὐφροσύνῳ ἡμέρᾳ, τῆς ὁποίας περὶ δυσμὰς βίου μὲ κατηξίωσεν ἡ Θεία Πρόνοια νὰ ἴδω ἀρχαῖον καὶ εὐλαβῆ πόθον εἰς περικαλλῆ πραγματικότητα, ἡμέρᾳ τὴν ὁποίαν καταγλαΐζει ἡ βασίλειος πομπὴ καὶ ἡ ἄδολος χαρμονὴ τοῦ λαοῦ.

Ὁ ἀρχηγέτης τῆς οἰκογενείας μου, ὁ ἀοίδιμος Εὐαγγέλης, ἔγνω ἐξ ἐμπνεύσεως κλασικῆς νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν προσφιλῆ αὐτοῦ Ἑλλάδα τοὺς ἀρχαίους χρόνους τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων, ἀλλ' ὑπὸ τοὺς ὅρους καὶ τὰς συνθήκας τῆς νεωτέρας ζωῆς. Ἐγνώριζεν ἐκεῖνος, ὅτι ἡ ἐθνικὴ ἐργασία καὶ δραστηριότης ὀλίγον θὰ συνετέλει ὑπὲρ τῆς προόδου τοῦ τόπου, φερομένη ἄνευ συνειδήσεως τοῦ περὶ αὐτὴν μέσου καὶ χωρὶς λελογισμένης σκοπιμότητος.

Εἰς τὰς περιοδικὰς ἐκθέσεις τῶν προϊόντων τῆς πνευματικῆς καὶ ὑλικῆς δραστηριότητος τῶν ἐθνῶν ἀνεύρισκεν ἐκεῖνος πολύτιμον παράγοντα προόδου καὶ τιμῆς.

Εἰς τὰς ἐκθέσεις καὶ προϊόντα καὶ ἐκθέται ὑποβάλλονται ὑπὸ τὸ ἀσφαλέστερον τῶν κριτηρίων, τὸ κριτήριον τοῦ λαοῦ. Αὐτόθι ὁ εὐφυὴς ἐργάτης κάμνει τὴν συγκριτικὴν μελέτην τῶν ἔργων του πρὸς τὰ τῶν ὁμοτέχνων του. Ἐνῷ δὲ ὁ τεχνοκρίτης φέρει τὰς κρίσεις αὐτοῦ, ὁ Ἑλλανοδίκης στεφανοῖ τὸν εὐδοκιμήσαντα, καὶ οὕτω ἡ μετὰ συνειδήσεως ἅμιλλα ἐν τῷ ἀγῶνι τῆς ὑπάρξεως καὶ φωτίζει καὶ προάγει θαυμασίως.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἵδρυσεν ὁ ἀείμνηστος ἐκεῖνος τὰ Ὀλύμπια, ὥρισε τὰ τῆς οἰκοδομῆς ἀναλόγου μεγάρου, καὶ θανὼν πρὶν ἢ συντελεσθῇ τὸ ἔργον, ὑπὲρ οὗ διέθεσε τὰ τῆς οὐσίας του, ἀνέθετο εἰς ἐμὲ τὴν ἐντολὴν νὰ ἐκπληρώσω τὴν θέλησίν του.

Μετὰ πάροδον εἰκοσιπενταετηρίδος ἀγώνων καὶ περιπετειῶν ἐπεράνθη τὸ ἔργον, καὶ οὕτω εὐλαβῶς ἐτελέσθη ἡ ἱερὰ τοῦ διαθέτου θέλησις.

Εὐγνωμονῶν τὴν Α. Μεγαλειότητα καὶ τὴν Σ. Κυβέρνησιν ἐπὶ ταῖς τιμαῖς, ἃς ἐπεδαψιλεύσαντο εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἀγαπητοῦ μου ἀοιδίμου Εὐαγγέλη ὡς καὶ εἰς ἐμέ, ὡς καὶ τὰς κατὰ καιροὺς ἐπιτροπάς, ἀνθ' ὅσων ἐμόχθησαν ὑπὲρ τοῦ ἔργου, καὶ ἰδίως τὴν ἐνεστῶσαν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ἀξιοτίμου κ. Στεφ. Δραγούμη, περιχαρὴς καὶ εὐέλπις παραδίδω τὸ συντελεσθὲν ἔργον τῷ Ἔθνει, εὐχόμενος αὐτῷ τὰ κράτιστα.

Ζήτω ὁ Βασιλεύς!
Ζήτω τὸ Ἔθνος!

Ζήτωσαν οἱ ἐργάται τῆς ἐθνικῆς εὐημερίας καὶ δόξης.

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ

ΤΗΣ Δ' ΟΛΥΜΠΙΑΔΟΣ

Ἀπαγγελθεὶς τῇ 20 Ὀκτωβρίου 1888

ΥΠΟ

ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΔΡΑΓΟΥΜΗ

Προέδρου τῆς ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων Ἐπιτροπῆς

Ἀληθῆ καταρχὴν τῆς ἑλληνικῆς πανηγύρεως, ἣν ἵδρυσεν ἡ πρὸ μικροῦ ἐν τῷ ἐγκαινιζομένῳ ἀριπρεπεῖ τούτῳ μνημείῳ κατατεθεῖσα μεγαλόφρων κεφαλή, ἀληθῆ καταρχὴν σήμερον ὑπερλάμπρως καταγλαΐζει ὁ συνεορτασμὸς τῆς εἰκοστῆς πέμπτης ἀμφιετηρίδος τοῦ ἐν Ἀθήναις ἐνθρονισμοῦ σου, Βασιλεῦ καὶ Πρύτανι τοῦ Ἑλληνικοῦ.

Τριάκοντα μὲν παρῆλθον ἔτη, ἀφ' ἧς ἔνθους ἀντιβασίλισσα, τὴν θέλησιν τοῦ Εὐαγγέλου Ζάππα ἐκτελοῦσα, διέταξε πρώτη τὰ τοῦ εἰρηνικοῦ ἀγῶνος· ἀλλ' ὡς πάλαι ποτὲ τὰ Πύθια ἐκεῖνα καὶ τὰ Ὀλύμπια, καὶ εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἐπέ-

πρωτο, μετὰ τὴν ἐπὶ τῆς νῦν βασιλείας ἀπελευθέρωσιν ἱερᾶς γῆς ἑλληνικῆς, νὰ διακοσμηθῇ ὁριστικῶς ἐν δευτέρᾳ ἱδρύσει. Διότι, ὅση καὶ ἂν ὑπάρχῃ ἀγωνοθετικὴ μεγαλουργία, κἂν ἔτι μὴ ἐλλείπῃ πόρων δαψίλεια, τοιοῦτον ἔργον, ἐν οὐδενί ποτε χρόνῳ, παρ' οὐδενὶ πλαττομένῳ ἔτι ἢ ἀναγεννωμένῳ λαῷ ἐκ τοῦ παραχρῆμα ηὐτοσχεδιάσθη.

Ἀλλ' οὐδ' ἦν δυνατὸν νὰ μεταλάβῃ ζωῆς ἀκεραίας, κτωμένη καὶ τὸν οὐσιώδη χαρακτῆρα τῆς ἐν τακταῖς περιόδοις ἀθρόας τῶν δυνάμεων ἐκδηλώσεως, ἡ πανηγυρικὴ ἐν εἰρηνικοῖς ἔργοις ἅμιλλα τῶν Ἑλλήνων, ἥν, ἡμερῶν ἀρχαίων μνήμων ὁ ἀγωνοθέτης, ἠθέλησε πενταετηρικήν, εἰ μὴ πρότερον ἔδαφος ἐσαεὶ εἰς τὸν ἀγῶνα ὡρίζετο. Τοῦ δὲ χώρου τῶν νεωτέρων Ὀλυμπίων τὴν καθιέρωσιν, ἐνταῦθα, ἐν τῇ πόλει μεγάλου τῶν Ἀθηνῶν εὐεργέτου καὶ πολίτου, τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ, κατέναντι τῶν θαυμασίων λειψάνων τοῦ λαμπροῦ αὐτῆς Ὀλυμπιείου, μόλις σήμερον ἐπιτρέπεται νὰ τελέσωμεν ἐν ἀκραιφνεῖ ἀγαλλιάσει· ἣν τοῦτο ἐπαυξάνει, ὅτι, κατὰ τὴν ἀγλαὰν ταύτην ἑορτήν, τὴν ἀγωνοθετικὴν ἕδραν, ἠδυνήθη, ὡς ἠλπίζομεν, καταβὰς εἰς Ἀθήνας νὰ καταλάβῃ ὁ ἄξιος τοῦ Εὐαγγέλου συγγενὴς καὶ συναντιλήπτωρ καὶ ἀληθὴς συναγωνοθέτης Κωνσταντῖνος Ζάππας.

Γιγαντιαίαν μὲν ἀπεκάλεσεν ὁ τῆς δευτέρας ὀλυμπιακῆς περιόδου ἀντιπρόεδρος τὴν κατὰ τὴν μεσολαβήσασαν ἀπὸ τοῦ 1859 ἔτους ἑνδεκαετίαν συντελεσθεῖσαν πρόοδον, μεγάλην δὲ καὶ ὁ τῆς τρίτης προϊστάμενος ἀνέγραψε τὴν μετὰ ἓξ ἔτη μαρτυρηθεῖσαν ἐπὶ τὰ κρείττω προχώρησιν. Ἀλλ' ἡ ἀρτιλήξασα δωδεκαετία πολλῷ μᾶλλον ὑπέροχον ἀποφαίνει τὴν ἀπὸ τοῦ 1875 ἔτους ἐθνικὴν ἐργασίαν.

Ἐν ἔτεσι 1859, 1870, 1875, τὰ ἐγχώρια ὑφάσματα, οἱ ἐντόπιοι τάπητες, μόλις ὑπερέβαινον τὸ κατώφλιον τῆς οἰκίας ἐν ᾗ ἐτελεῖτο ἡ κατεργασία αὐτῶν, τὰ ὅρια τοῦ χωρίου ἢ τῆς ἐπαρχίας ἐν ᾗ κατεσκευάζοντο. Ταπεινὰ ἐνεφανίζοντο ἐν μόναις ταῖς τοπικαῖς κατὰ δήμους ἀγοραῖς, ὡς πραγματεῖαι μεταξὺ τῶν χειρωνάκτων καὶ τῶν ἀγροτῶν μόνον εὑρίσκουσαι ἀγοραστάς. Αἱ Ἀθῆναι, ἡ Σῦρος, αἱ Πάτραι, ἡ Κέρκυρα, ὁ ἀστικὸς ἐν γένει πληθυσμὸς οὐδὲ βλέμμα ἐπ' αὐτῶν νὰ ρίψῃ κατεδέχετο. Ἀλλά, σήμερον, τίνα διαφεύγει ἡ περὶ αὐτὰ σπουδὴ καὶ ἡμῶν τῶν ἐν ταῖς πόλεσι καὶ αὐτῶν τῶν ξένων;

Σηρικουργία, βαμβακουργία, ἐριουργία καὶ εἰδικώτερον ταπητουργία. οὐδέποτε καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς στυγερωτάτοις τῆς δουλείας χρόνοις ἐξέλιπον παντάπασι τὸ ἡμέτερον ἔδαφος, ἐφ' οὗ ἄλλοτε ἤκμαζον· ἀλλ' εἰς οἰκογενειακὰς τέχνας μετατραπεῖσαι, οὐδὲν ἄλλο ἢ ἐνδύματα μὲν εἰς τοὺς ἀγρότας, προῖκας δ' εἰς τὰς ἑλληνίδας κόρας καὶ τὰ πρὸς στορεσμὸν τοῦ ταπεινοῦ ἑλληνικοῦ οἴκου παρεῖχον.

Ἡ μεταξουργία μάλιστα, καίπερ τέχνη πολυτελείας μᾶλλον, τοσαύτην ἔσχε τὴν ἐν Ἑλλάδι ἐπίδοσιν, ἀφ' οὗ χρόνου Ἰουστινιανὸς ὁ αὐτοκράτωρ εἰσήγαγε παρ' ἡμῖν τὴν σηροτροφίαν, ὥστε γενναίως παλαίσασα, ἀντέσχε μέχρι τέλους εἰς τὴν ὀλεθρίαν ἀντίδρασιν τῆς δουλείας καὶ τῶν συντρόφων αὐτῇ ἀγροικίας καὶ ἀχρηματίας. Ἐνοικισθεῖσα δ' ἐν Καλάμαις, ἐν Ἀθήναις, ἐν Καρύστῳ, ἐν Ζαγορᾷ, Τυρνάβῳ, Ῥαψάνῃ, Ἀμπελακίοις καὶ ὅπου τῆς Ἑλλάδος, βλέπομεν ἔτι κινούμενον τὸ μεταξουργικὸν ἐργαλεῖον, περιεσώθη εἰς ἡμᾶς δεσμῶτις μὲν ἀληθῶς, ἀλλ' ἁγνὴ ἡ θαυμασία ἐκείνη παραφυὰς τῆς ὑφαντικῆς, ἧς τὴν κατὰ τὰ μέσα τοῦ ἐνάτου μ. Χ. αἰῶνος ἀκμὴν μαρτυροῦσι τὰ περὶ τῆς Πατραίας δεσποίνης Δανηλίδος ἱστορούμενα, ὅτι ἔπεμψε Βασιλείῳ τῷ Μακεδόνι, βαθυμάλλους τάπητας, «θαύματος ἀξίους μεγέθει καὶ ὡραιότητι», ἑκατοντάδας παμποικίλων μεταξίνων καὶ ἄλλων λινομάλλων ἢ λινῶν ἔργων «καὶ ἕτερα ὑπὲρ τὰ τοῦ ἀραχνίου νήματα εἰς λεπτότητα, ὧν ἕκαστον εἰς καλάμου κόνδυλον ἐνεβέβλητο». Καὶ ἀπαλλαγεῖσα ἤδη τῶν δεσμῶν καὶ ἀναπτερωθεῖσα ἐπαινεῖται καὶ ἑλκύει πανταχόθεν ἀγοραστὰς τῶν ἐπὶ στερεότητι ἅμα καὶ λεπτοϋφείᾳ καὶ ἀνεξιτήλῳ εὐανθείᾳ χρώματος διακρινομένων παντοειδῶν ὑφασμάτων.

Ἐν γένει δὲ καθ' ἡμέραν προβιβάζεται ἡ ἐγχώριος ὑφαντική, ἥτις καὶ φθίνουσα, περὶ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, παρεῖχε διδάγματα εἰς τοὺς Εὐρωπαίους τοὺς πρὸ μικροῦ μόλις τότε ἀνακαλύψαντας, ὅτι ἀνέπνεεν ἔτι ἡ ἄλλοτε εὐκλεὴς τῶν Ἑλλήνων χώρα. Πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν (1787 - 1797) παρετήρει ὁ Γάλλος πρόξενος Beaujour, ὅτι ἐκ τῆς ὅλης Ἑλλάδος, τῆς μὲν Μακεδονίας τὰ γεωργικὰ προϊόντα ἦσαν ἀντάξια συλλήβδην πάντων τῶν τῆς λοιπῆς ἑλληνικῆς γῆς, ἐν δὲ τῇ βιομηχανίᾳ διέπρεπε μὲν ὑπὲρ τὰς ἄλλας ἐπαρχίας ἡ Θεσσαλία, μετ' αὐτὴν δ' ἤρχοντο ἡ Μακεδονία καὶ ἡ Ἤπειρος, ἡ Πελοπόννησος, ἡ Ἀττικὴ καὶ μέρος τι τῆς Βοιωτίας «γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα χώρα τῆς Λεβαδείας». Τὸ ἔτι καὶ νῦν φημιζόμενον ἐρυθρὸν χρῶμα τὸ φερώνυμον τῆς Ἀδριανουπόλεως (rouge d'Andrinople), — καί τοι ἄλλως σήμερον παρασκευάζεται, ἀφ' ὅτου ἡ χημεία κυριαρχήσασα εἰσήγαγεν εὐκολωτέρους καὶ εὐθηνοτέρους τρόπους βαφῆς, — τὸ καλλίχρουν τοῦτο κόκκινον μόνη ἡ πτωχεύσασα ἑλληνικὴ βιομηχανία μετεδίδου τότε τέλειον εἰς τὸν βάμβακα· βαφεῖς δὲ Ἕλληνες, ἐγκατασταθέντες περὶ τὰ μέτα τοῦ 18ου αἰῶνος ἐν Montpellier, ἔβαπτον κατὰ τὸν πάτριον τρόπον, ὃν ἔσπευσαν μὲν ν' ἀπομιμηθῶσι πάντα τὰ γαλλικὰ ἐργαστήρια, ἀλλ' ὡς αὐτὸς ὁ Beaujour ὡμολόγει, ἀπεῖχον ἔτι πολὺ τῆς ἐντελείας τῆς ἑλληνικῆς βαφῆς.

Καὶ αὕτη μὲν ἡ ἰθαγενὴς ὑφαντουργία, λιτὴ μὲν καὶ ἀπέριττος, πελώριον δὲ κεκτημένη ἐργαστήριον, αὐτὸ αὐτόχρημα τῆς Ἑλλάδος τὸ ἔδαφος· διότι ἀπὸ τῶν προπόδων τοῦ Ὀλύμπου, ἀπὸ Σκιάθου καὶ Σκοπέλου, μέχρι τῆς πενιχρᾶς λακωνικῆς ἀκτῆς καὶ τοῦ Πεταλιδίου, ἀπὸ τῶν παρὰ τὴν Κέρκυραν νησίδων Ἐρεικούσης καὶ Σαμοθράκης καὶ τῶν ὀρεινῶν τῆς Ζακύνθου Βολιμῶν, μέχρι τῆς Ἀμοργοῦ, οὐδεμία ἑλληνικὴ κώμη ἀμοιρεῖ ὑφαντρίας καὶ οἰκιακοῦ ἐργαλείου. Ἐκ δὲ τῆς οἰκογενειακῆς ταύτης τέχνης ἔν τισι πολυανθρωποτέροις συνοικισμοῖς προέκυψεν ἐργολαβική τις ἢ ἐμπορικὴ ὑφαντουργία κατὰ χιλιάδας πήχεων τὰ κατασκευάσματα αὐτῆς εἰς τὰς μεγάλας πανηγύρεις ἐκπέμπουσα, ὡς λ. χ. τὸ Ἄργος εἰς τὴν κατὰ Σεπτέμβριον ἐτησίαν κορινθιακὴν ἀγοράν.

Ἀλλά, παρὰ τὴν αὐτόχθονα ταύτην, τὴν καθαρῶς ἐθνικὴν βιομηχανίαν, ἧς, καταπολεμουμένης ἔξωθεν δι' εἰσαγωγῆς εὐωνοτέρων ἀπομιμημάτων τοῦ ἑλληνικοῦ ὑφάσματος, διὰ παντὸς τρόπου καθῆκον ἔχομεν νὰ ὑποστηρίζωμεν τὴν ἀνάπτυξιν, γενναία πρωτοβουλία μετεφύτευσεν ἐν Σύρῳ καὶ Πειραιεῖ τὴν σημερινὴν δυτικὴν τέχνην. Τὸ δὲ πρῶτον νῦν κατὰ τὴν Ὀλυμπιάδα ταύτην ἡ ἀτμοκίνητος ἑλληνικὴ μηχανὴ ἐπιδεικνύει ἔργα ἀξιόλογα, ἱστουργήματα τοῦ νεωτέρου εὐρωπαϊκοῦ τρόπου.

Ἐν δὲ τῇ καλλιεργείᾳ τῆς γῆς, κατὰ μέρος τιθέμενοι τὴν κυρίως γεωργίαν, διότι τοῦ θεσσαλικοῦ σιτοβολῶνος ἐστερούμεθα, ὅτε ἐτελεῖτο ἡ τελευταία ὀλυμπιακὴ ἔκθεσις, ἐλλείπει δ' οὕτω ἀκριβὴς ὅρος ἀντιπαραβολῆς, ἐξαίρομεν ἰδίως τὴν μεγίστην τῆς ἀμπελουργίας ἐν γένει εἰδικώτερον δὲ τῆς σταφιδουργίας, καὶ τὴν τῆς καπνοφυτείας προκοπήν. Καὶ τὸ μὲν προϊὸν τῆς ἐν Ἑλλάδι καπνουργίας, συμπεριλαμβανομένων νῦν καὶ τῶν θεσσαλικῶν καπνῶν, μετὰ τὴν πλήρωσιν τῶν ἐγχωρίων ἀναγκῶν, καὶ πολλαπλασθὲν ἔχει ἠσφαλισμένην ἐπικερδῆ ἐξαγωγὴν διότι, τῇ ἐπικουρίᾳ καὶ διεθνῶν συνεννοήσεων, ὑπεσκέλισεν ἤδη ἐν τῷ διαγωνισμῷ τὸ τῆς γείτονος χώρας. Ἡ δὲ περὶ τὰς ἀγιγάρτους σταφίδας ἐπιμέλεια, τὴν μὲν ξανθὴν προεβίβασεν ὑπὲρ τὴν τῆς Σμύρνης, ἐξ ἧς παρελάβομεν αὐτήν, καὶ χλωρὰν ἡ ἀπεσταφιδωμένην κατέστησεν αὐτὴν λεπτοτάτην ὀπώραν, ἀλλὰ καὶ ὕλην ὡσαύτως ἐπιτήδειον εἰς οἰνοποιίαν· τὴν δὲ κορινθιακὴν καθ' ἡμέραν ἐπὶ μᾶλλον καὶ ἐν νέαις ἀγοραῖς ἐπιζήτητον ἀνέδειξεν, ἀφ' οὗ χρόνου μάλιστα αὕτη καὶ ξηρὰ ἀπεδείχθη καλὴ εἰς παραγωγὴν ἐξαιρέτου καθημερινοῦ οἴνου.

Τῆς δὲ ἄλλης ἀμπελοφυτείας ὁ πολλαπλασιασμὸς παρηκολουθήθη εὐτυχῶς καὶ ὑπὸ τελειοτέρας μορφώσεως τῆς οἰνοποιητικῆς, ἐξ οὗ προέκυψε παραλλήλως πρὸς τὴν ἐξαγωγὴν ἀκατεργάστων οἴνων καὶ ἐξαποστολὴ τελείων εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς ἀγοράς, ἐν ᾧ μέχρι πρὸ μικροῦ νησιωτικοί τινες μόνον ἐξήγοντο εἰς Ρωσσίαν καὶ τὴν Ἀνατολήν, ἐλαχίστη δὲ καὶ ἀναξία ἴσως λόγου ποσότης κηφισιακοῦ εἰς τὴν Ἑσπερίαν. Καὶ οὕτω σήμερον, ἐν ᾧ ἀξιοχρέως κατέλαβον θέσιν ἐν τῇ τραπέζῃ ἡμῶν καὶ τοῖς πρώτοις τῶν ἑλληνικῶν πόλεων ξενοδοχείοις οἱ τοῦ Πάρνηθος, τῆς Δεκελείας, τῶν Πεταλιῶν Νήσων οἶνοι,

ἄφθονοι μὲν εἰσάγονται εἰς Γερμανίαν, ἐπίζηλον ἐκεῖ κατακτήσαντες θέσιν, οἱ τῶν Πατρῶν, τῶν Ἰονίων Νήσων, καὶ οἱ Θηραϊκοί, ὁ δὲ Μαραθώνιος καὶ ὁ τοῦ Πύργου τῆς Βασιλίσσης γαργαλίζουσι τὸν οὐρανίσκον τῶν πελατῶν τοῦ πρωτίστου τῶν ἐν Παρισίοις ξενοδοχείων.

Ἀλλά, τῆς μεταλλουργίας ἰδίως ἡ προαγωγὴ φαίνεταί τι ἀληθῶς ἔκτακτον. Κατὰ μὲν τὸ 1859 ἔτος, οὐδὲ λόγος κἂν περὶ μετάλλων. Κατὰ δὲ τὸ 1870 βλέπομεν ἀκμάζουσαν εἰς ὑπερβολὴν τὴν περὶ αὐτὰ πολυπραγμοσύνην. Ἐν ἔτει 1875 ἡ Ἑλλὰς ἀποδεικνύεται εἰσκομίσασα ἐκ τῆς ἐν γένει μεταλλευτικῆς ἐργασίας εἴκοσι δύο ὅλα ἑκατομμύρια δραχμῶν.

Παρατρέχω ἐξ ἀνάγκης πολλά.

Τὰ μὲν μεγάλα σιδηρουργεῖα καὶ τὰ μηχανουργεῖα ἐπολλαπλασίασαν ἐν τῇ χώρᾳ τὰ μικρὰ ἀτμομηχανικὰ ἱδρύματα, ἐβελτίωσαν τὸ ἄροτρον, διέδωκαν ἐντελέστερα καὶ εὐχρηστότερα ἐλαιῶν πιεστήρια, προσηρμόσθησαν εὐδοκίμως εἰς μικρὰς ναυπηγικὰς ἐργασίας, ἐξάγουσι δ' ἐπ' ὠφελείᾳ ἡμῶν μηχανὰς καὶ ἐργαλεῖα εἴς τε τὰς γείτονας χώρας καὶ τὴν Ἀνατολήν.

Τὰ δὲ βυρσοδεψεῖα, ἐν οἷς πρὸ πάσης μεγάλης βιομηχανίας ἐν Ἑλλάδι προήχθη καὶ ἠνδρώθη ἡ τῶν δερμάτων κατεργασία, νικηφόρως ἀντισχόντα εἰς τὸν ἀφ' ἱκανοῦ χρόνου ἐν τοῖς ὁμοτέχνοις ἐργαστηρίοις τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Ρουμανίας ἐγκαθιδρυθέντα ἐπικίνδυνον ἀνταγωνισμόν, ἀπέδειξαν ἀληθῆ εὐρωστίαν.

Ἀτμοκίνητα ἐλαιοτριβεῖα καὶ σαπωνοποιεῖα ἐξάγουσι καὶ χρησιμοποιοῦσι πολλοῦ χρήματος ἀνταξίαν ὕλην ἐκ τοῦ τέως εἰς τὰ ἄχρηστα ἀπορριπτομένου πυρῆνος· καὶ αὐτὴν δὲ τὴν πεπιεσμένην αὐτοῦ μάζαν, ἀποδειχθεῖσαν καύσιμον ὕλην χρήσιμον οὐ μόνον εἰς καμίνους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς μικρὰς ἐν ταῖς κώμαις ἀτμοκινήτους μηχανάς, διέσωσαν τῆς ἀπωλείας.

Ἡ ξυλουργία ἐν γένει, καὶ εἰδικώτερον ἡ λεπτουργία, ἡ ἁμαξοπηγία γενναίως προέβησαν εἰς τὰ πρόσω. Τὰ δὲ συνεργεῖα τῶν σιδηροδρομικῶν ἑταιριῶν κατασκευάζουσιν, ἐν αὐτῷ τὸ πρὸ τριῶν ἢ τεσσάρων ἐτῶν ἐστερημένῳ σιδηροδρόμων τόπῳ, ἀρίστας συρμαμάξας.

Ἡ πιλοποιία, μετὰ τὴν Κέρκυραν, ἐνιδρύθη ὁριστικῶς καὶ ἐν Ἀθήναις.

Ἡ ἐγχώριος κηροπλαστία, κατὰ πολὺ βελτιωθεῖσα, ἐπεξετάθη καὶ εἰς στεατουργικὴν κηροποιίαν.

Ἡ τυπογραφικὴ καὶ ἡ βιβλιοδετικὴ ἀκμάζουσιν ἤδη.

Οὐδέποτε πρὸ τῆς σήμερον καλλιτεχνικὴ ἐν Ἑλλάδι ἔκθεσις ἔδειξεν ἔργα κατά τε τὸν ἀριθμὸν καὶ κατὰ τὸ ποιὸν ἐφάμιλλα τῶν ἐν τῇ ἐρυθρᾷ αἰθούσῃ τοῦ μεγαλοπρεποῦς ἡμῶν Ζαππείου.

Καταφανὴς ἡ πρόοδος, ἐμπεδώσασα καλὴν ἀρχήν.

Πρὸ μὲν ἑβδομήκοντα ἐτῶν ἡ νῦν ἐλευθέρα χώρα πᾶσα ἔκειτο δεδουλωμένη, πρὸ δ' ἑξήκοντα, εἶχε μὲν ἡ Ἑλλὰς ὀρθὴν τὴν κορυφήν, ἀλλὰ τὰς χεῖρας καθημαγμένας καὶ ἐξ ἀνάγκης ἐνόπλους ἔτι· πληθυσμὸν ἠραιωμένον ὑπὸ σφαγῆς, αἰχμαλωσίας, πολέμου καὶ παντοίας κακουχίας· ἔδαφος ἀπεψιλωμένον, χώραν ἠρημωμένην, ἀντὶ φυτειῶν γῆν χέρσον, ἀντὶ πόλεων καὶ χωρίων ἐρείπια. Εἰς τὸν πρῶτον τῆς Ἑλλάδος κυβερνήτην, τὸν Καποδίστριαν, μόλις καὶ μετὰ βίας ἐπόριζεν ἡ χώρα μικρὸν ὑπὲρ τὰ τέσσαρα ἑκατομμύρια σημερινῶν δραχμῶν, ὅπως κυβερνήσῃ τὸ παντὸς ἐστερημένον νέον Κράτος· τὸν δὲ Βασιλέα Ὄθωνα, ἐν ἔτει 1835, οἱ ναῦται χειροφόρητον, αὐτοὶ θαλασσοβατοῦντες, ἀπεβίβαζον ἐπὶ τῆς ἐρήμου καὶ ἀπροσίτου τοῦ Πειραιῶς παραλίας. Χρημάτων, προσόδου κτηματικῆς, αὐτῆς τῆς στέγης ἐστερεῖτο κατὰ τὴν λῆξιν τοῦ ἀγῶνος ἡ ἑλληνικὴ οἰκογένεια.

Πρὸ παντὸς ἄρα ἔδει νὰ πηχθῶσι μὲν καλύβαι, αἱ δ' ὑπολειφθεῖσαι ὀλίγαι χεῖρες νὰ καλλιεργήσωσι καὶ φυτεύσωσι τὴν ἀργοῦσαν γῆν, νὰ τρέψωσι τὰ πλοῖα ἀπὸ τοῦ πολέμου πάλιν εἰς τὴν ἀνασταλεῖσαν ἐμπορίαν καὶ ἐργασία σύντονος μετ' αὐστηροτάτης λιτότητος νὰ παρασκευάσωσιν ἐξ οἰκονομίας κεφάλαιον. Ἀλλά, μία ὅλη γενεά, ἡ ἀμέσως τὴν τοῦ μεγάλου ἀγῶνος διαδεχθεῖσα, μόλις ἐπήρκεσεν εἰς τὸν τραχὺν τοῦτον πόνον, εἰς ὃν θαρραλέα ἐζεύχθη.

Εἰς ἡμᾶς δὲ τοὺς ἐπακολούθους, τοὺς διὰ τοῦ ἱδρῶτος τῶν πατέρων εὐμοιρήσαντας ἄρτου, εἰς ὑμᾶς ἀπέκειτο τὴν ὁδὸν τὴν εἰσάγουσαν τὰ ἔθνη εἰς τὸ στάδιον τῆς εἰρηνικῆς ἁμίλλης νἀπρολειάνωμεν.

Οὔτε τριακονταετία διέρρευσεν, οὔτε παρήκμασε μία γενεὰ καὶ ἐπατήσαμεν τὸν οὐδόν. Μικρὸν καὶ εἰσερχόμεθα ὅπου ἄλλους ἀνεβίβασε κεφάλαιον ἐργασίας αἰωνομήκους.

Αἰῶνες μὲν κατήρτισαν τὴν ἀπὸ τῶν μηδικῶν καὶ ἐντεῦθεν ἀκμὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος· καὶ ἂν δὲ μόνον ἀπὸ τοῦ πρώτου τετάρτου τῆς ὀγδόης ἑκατονταετηρίδος ὑπολογίσητε, ἀπὸ τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος, ἔχετε πλείω τῶν διακοσίων ἐτῶν. Αἰῶνες δ' ὅλοι καὶ μακρὸς προσέτι χρόνος μετὰ τὴν εἰς διδάσκαλον τῆς Ρώμης προσπασσάλευσιν τῆς Ἑλλάδος παρεσκεύασαν τὸν ῥωμαϊκὸν πολιτισμόν. Μετὰ ἑκατονταετηρίδας ἐκαρποφόρησε τελείως, ὅ, καθ' ἃ εἵμαρτο καὶ πάλιν, διὰ νέας πτώσεως τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, ἐκ Βυζαντίου εἰς τὴν Ἑσπερίαν σπαρεὶς πολιτισμός, ὁ τὴν ἐλευθέραν Εὐρώπην ἀναγεννήσας καὶ ζυμώσας τὴν σημερινὴν αὐτῆς ἀκμήν.

Τετρακόσια ἔτη! καθ' ἃ ἡμεῖς, οἱ πεσόντες, δεδεμένοι ἐδουλεύομεν ἐν σκότει ζοφερῷ, παντὸς τοῦ πατρογονικοῦ κλήρου συλλήβδην ἀπεστερημένοι. Διότι, πλὴν θρησκείας ἐκ παραδόσεως, γλώσσης ἐν ἀμαθείᾳ καὶ οἰκογενείας ἔξω κοινωνίας, οὐδὲν ἄλλο περιεσῴζετο εἰς τὸ ἔθνος ὅτε ἐσήμανεν ἡ ὥρα τῆς παλιγγενεσίας.

Ἀγαθῇ τύχῃ! ἐγένετο ἡ ἀρχή.

Ἀλλ' ἐκ τούτου ἄρχεται μεγάλη δυσχέρεια. Διότι πρόκειται, οὐχὶ διαγωνισμὸς ἰσοπάλων περὶ πρωτείου, — ἄωρον τὸ ἐπιθύμημα — ἀλλὰ δίωξις δοκίμων δρομέων προεκδραμόντων ἐν τῷ σταδίῳ· οὐχὶ περὶ ὑπερτερήσεως ἀναμφηρίστως κρειττόνων, ἔκ τε ἀμέσου παρὰ τῶν πατέρων διαδοχῆς, ἔκ τε πυκνῆς προπαιδεύσεως καὶ ἐξ ἀφθονίας πόρων καὶ τρόπων· ἀλλ' ἐναγώνιος πρὸς ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους ἅμιλλα ὑπὲρ τῆς ὡς οἷόν τε πλείστης καὶ ταχίστης προσεγγίσεως εἰς τοὺς προπορευομένους. Ἐν τούτῳ κεῖται ἡ νίκη. Μόνον δ' ἐὰν κατά τι προσπελάσωμεν εἰς τὰς τάξεις αὐτῶν δυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι ἐνεφυσήσαμεν πνεῦμα, ἐδώκαμεν ζωὴν καὶ διάρκειαν παρ' ἡμῖν εἰς τὰς τέχνας καὶ τὴν ἐν γένει βιομηχανίαν, ἃς οὐ μόνον ἐξ ἁπλῆς φιλοτιμίας, ἀλλὰ καὶ ἐξ ὑψίστης ἀνάγκης ἀγωνιζόμεθα ὅπως ἐπαναγάγωμεν εἰς τὸ ἀπογεγυμνωμένον ἡμῶν ἔδαφος.

Εἰς τηλικοῦτον δ' ἐγχείρημα οὐδὲν ἀνύσιμον ἄνευ φιλομαθείας ἀκορέστου, ἐργασίας ἀνενδότου, ἐπιμελείας ἄκρας, συστηματικῆς ἀποφυγῆς παντὸς τοῦ ἐπιπολαίου καὶ πρὸς ἐπίδειξιν ἁπλῶς, εὐσυνειδήτου ἐπιδιώξεως τοῦ τελείου ἐν παντὶ καὶ ἐπὶ τούτοις πᾶσι ἐπιμονῆς ἀμετατρέπτου.

Καὶ ἂν μὲν πάντων τούτων τῶν ἀγαθῶν ἡ συνύπαρξις κρίνεταί τι κατ' ἄνθρωπον σπάνιον καὶ δυσεπίτευκτον, συλλήβδην ὅμως ὁ ἐθνικὸς ἐν τοιούτῳ ἀγῶνι ὀργασμὸς εὐκολώτερον φαίνεται, δεξιῶς διοικουμένων τῶν πραγμάτων, νὰ περιβληθῇ τὴν ἰσχυρὰν ταύτην πανοπλίαν. Τοῦ δὲ συνόλου τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας ὁ χαρακτὴρ ἀναποδράστως ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον καὶ παρ' ἑκάστῳ κατ' ἰδίαν ἐργάτῃ, σὺν τῷ χρόνῳ, θέλει ἐπικρατήσει. διότι καὶ οὕτω λεγόμενον ἀληθεύει τὸ τοῦ Σόλωνος, ὅτι·

δημόσιον καλὸν ἔρχετ' οἴκαδ' ἑκάστῳ.

Εἰς τοῦτο δὲ πρώτιστα κέκληται ἵνα συντελέσῃ ἡ ὑπὸ τῆς φιλογενοῦς προνοίας τοῦ Εὐαγγέλου Ζάππα ἐγχειρισθεῖσα εἰς τοὺς ἑκάστοτε τῶν κοινῶν προϊσταμένους πρυτανεία τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἱδρυθέντος ἐθνικοῦ βραβευτηρίου.

Δὲν περιεσώθησαν εἰς ἡμᾶς, ὥς τινες ἀρέσκονται λέγοντες, μόναι αἱ κακίαι εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησίας ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων καταγωγῆς· ἀλλά, πλὴν ἄλλων, καὶ ἀρεταί τινες, ἐν συνόλῳ δ' ὁ χαρακτήρ. Ἀλλά, τί τὰ μέγιστα συνετέλεσεν, εἰς διάπλασιν τοῦ χαρακτῆρος ἀρτίου καὶ προεβίβασεν αὐτὸν εἰς τὸ τέλειον παρὰ τοῖς ἡμετέροις προγόνοις; Διηνεκὴς θερμὴ ἅμιλλα εἰς συχνὴν κρίσιν ἐρχομένη ἐνώπιον τοῦ ἁρμοδίου κριτοῦ, δικαίως τοὺς ἀρίστους βραβεύοντος.

Ὅτε δ' ἔφθασε νὰ ἐμφυσηθῇ μὲν εἰς τὴν κοινὴν συνείδησιν ἡ πεποίθησις, ὅτι ὁ ἐν τῷ εἰρηνικῷ ἀγῶνι νικῶν καθ' ὅλον τὸν λοιπὸν βίον

ἔχει μελιτόεσσαν εὐδίαν

ἕνεκα τῶν ἄθλων, ἐπὶ δὲ τῆς στήλης τῆς

φερούσης τὰ ὀνόματα τῶν ἐν τῷ πολέμῳ ἀριστευσάντων καὶ δημοσίᾳ ταφέντων νὰ διακρίνηται ὑπ' αὐτῆς τῆς πόλεως τὸ ὄνομα τοῦ στρατιώτου τοῦ ἐν τῷ εἰρηνικῷ ἀγῶνι νικήσαντος, πρὶν ἢ ἐνδόξως ὑπὲρ τῆς πατρίδος πέσῃ, καὶ νὰ χαράσσηται ἐξαιρετικῶς παρ' αὐτό, ὡς ἐπὶ ἐξόχῳ ἀνδραγαθήματι, ὁ ἔπαινος *Ὀλυμπιονίκα, Πυθιονίκα*, πῶς θέλετε, ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκείνῃ ἑλληνικῇ κοινωνίᾳ ὁ χαρακτὴρ τοῦ ἀνδρὸς νὰ μὴ διαμορφωθῇ φιλοτιμότερος, προσφυέστερος εἰς ἅμιλλαν, ἐπιμονώτερος, ἱκανώτερος, ἀριστεύς ; Πῶς θέλετε αὐτὴ ἡ τοιαύτης πίστεως ἔμπλεως κοινωνία νὰ μὴ μεγαλογονήσῃ, νὰ μὴ μεγαλουργήσῃ :

Ἐκεῖ, καὶ ὁ νικητὴς ἐστεφανοῦτο ὑπὸ τῶν κριτῶν καὶ ἐδακτυλοδεικτεῖτο μετὰ τιμῆς καὶ ὁ ἀγωνοθέτης ἐστεφανοῦτο ὑπὸ τῆς πόλεως καὶ ἐτιμᾶτο ἐνδιαφερόντως. Εἰς τοσοῦτον δ' ἐθέρμαινεν αὐτοὺς ὁ εὐγενὴς ζῆλος, ὥστε, καὶ αὐτὸ τὸ τέρμα τοῦ ἀγῶνος ὑπεροβαίνοντες, ἀνενέουν τὴν ἅμιλλαν περὶ τὴν ἵδρυσιν μνημείων εἰς ἀνάθεσιν βραβείων.

Πάντες ἀντεφιλοτιμοῦντο, τίς πρῶτος καὶ ἐνδοξότερον νὰ νικήσῃ, τίς πρῶτος καὶ λαμπρότερον ν' ἀγωνοθετήσῃ, τίς περιφανέστερον νὰ τιμήσῃ τὸ ἀπονεμηθὲν αὐτῷ γέρας, τίς περισσότερον διὰ τῶν ἀγώνων νὰ συνεργήσῃ εἰς τὴν δόξαν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς πατρίδος.

Παρετηρήσατε τοὺς ναύτας, ὅταν ἐν στοίχῳ, τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ σχοινίου ἐπιθέντες, ἀγωνίζωνται εἰς ἀνάσπασιν λέμβου ἢ ἀγκύρας· ἀντιπαρορμώμενοι ἐναγωνίως καὶ ἐν τῇ ἁμίλλῃ ἀντλοῦντες δυνάμεις ἀναρτῶσιν ἐπὶ τέλους ἀσφαλῶς εἰς ὕψος τὸ χειριζόμενον σκεῦος.

Διὰ παραπλησίου ἀγῶνος ἤρθη ποτὲ ἡ Ἑλλὰς ὑπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς εἰς περιφανῆ ἀκμήν.

Εἰς τοιαύτην δ' ἅμιλλαν ἐκάλεσεν σήμερον τοὺς Ἕλληνας ἡ δυὰς τῶν μεγαλοφρόνων ἀγωνοθετῶν, ἡ ὑπὸ τὸ λαμπρὸν ὄνομα τῶν παλαιῶν Ὀλυμπίων *καινοὺς ἀγῶνας* ἐπιθυμήσασα.

Εἶα μάλα ! ἠγεῖτο τὸ κέλευσμα τῶν Ζαππῶν. — *Εἶα ὦ* ! ἀκούω διὰ μυρίων στομάτων ἀποκρινομένην τὴν φωνὴν τῆς Ἑλλάδος ὅλης· καὶ βλέπω αὐτὴν μετ' ἐνθέου ζήλου ἐπιτιθεῖσαν τὰς χεῖρας καὶ ἐπιλαμβανομένην τοῦ ἐπιπόνου ἔργου. Καὶ προέκυψαν ἤδη ἐνάμιλλοι πολλοὶ μὲν οἱ ἐπιδεικνύντες ἔργα, ἱκανοὶ δὲ καὶ γενναῖοι οἱ κατὰ μέρος ἀγωνοθέται καὶ χορηγοί.

Ὦ εἶα, εἶα πᾶς !

Κορυφαῖοι συναντελάβοντο τοῦ ἔργου, οἱ Βασιλεῖς· ἀληθεῖς δ' ἐθνικοὺς ἐργάτας ἀκορέστως θαυμάζουσιν οἱ ὀφθαλμοί μου παρὰ τὸ βασιλικὸν πλευρὸν καλοὺς καὶ πρὸς τὸ ἀγαθὸν ὀργῶντας τοὺς πρώτους υἱοὺς τῆς Ἑλλάδους.

Εὐλογητὸς ὁ Θεός !

Ἤδη βλέπω στεφανουμένους τοὺς ἀγῶνας τοῦ ἔθνους.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΙΩΑΚΕΙΜ ΒΙΓΚΕΛΜΑΝ

[Τέλος].

Ἡ τῆς ἀρχαίας φιλολογίας καὶ τέχνης γνῶσις ἦτο σπανία τότε ἐν Ρώμῃ, ὡς ἐκ τούτου ἀνὴρ ὡς ὁ Βίγκελμαν τοσαύτης σοφίας καὶ πολυμαθείας ἐκτάκτως ὠφέλιμος καθίστατο τοῖς ἐρασιτέχναις καὶ συλλογεῦσι. Βραχύτατον χρόνον κατέβαλεν, ὅπως δυνηθῇ νὰ εἰσέρχηται ἐλευθέρως εἰς τὰ μέγαρα πάντων τῶν μεγάλων ἡγεμόνων, οἵτινες μεγάλως ἐμερίμνων περὶ τῆς ἐπιστήμης. Πλεῖσται ὅσαι θέσεις προσηνέχθησαν αὐτῷ, οἷα ἡ τοῦ βιβλιοθηκαρίου τοῦ Βατικανοῦ κ. ἄ. ἀλλὰ μᾶλλον ὅτι ἡ σύνταξις αὐτοῦ δὲν ἤρκει πρὸς συντήρησίν του, ἀπώθησεν ἐν τούτοις πᾶσαν ἀσχολίαν δυναμένην νὰ συγκρατήσῃ αὐτόν, χρησιμεύων δὲ ὡς ὁδηγὸς διακεκριμένων ξένων ἐπορίζετο τὰ πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἰσχνῆς αὐτοῦ συντάξεως ἀναγκαῖα, καὶ οὕτω κατῴρθου νὰ ἀφίνται ἀκωλύτως ψυχῇ τε καὶ σώματι εἰς τὰς προσφιλεῖς αὐτῷ σπουδάς.

Εἰς στενωτέρας σχέσεις ἦλθε κατὰ πρῶτον πρὸς τὸν καρδινάλιον Passioneri, οὗτινος διέταξε τὴν βιβλιοθήκην, καὶ ἣν ἠδύνατο πάντοτε νὰ χρησιμοποιῇ. Μεγάλης ὅμως ὠφελείας καὶ σπουδαιότητος ὑπῆρξε δι' αὐτὸν ἡ τοῦ καρδιναλίου Albani φιλία. Ὁ καρδινάλιος Ἀλέξανδρος Albani ἦτο ὁ ἱκανώτατος καὶ πολυμαθέστατος συλλογεὺς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, διὰ δὲ τῆς μακρᾶς του πείρας τοσαύτας γνώσεις τῆς ἀρχαιότητος προσεκτήσατο, ὥστε ἡ περὶ τὰ ἀρχαῖα γνώμη αὐτοῦ κατέστη αὐθεντική. Τὴν βάσιμον ὅμως ἱστορικὴν γνῶσιν, ἧς αὐτὸς ἐστερεῖτο, εὗρισκεν ἐν τῷ Βίγκελμαν, καὶ οὕτω παρήχθη ἐκ τῆς ἑνώσεως τῶν δύο τούτων μεγαλοφυῶν πνευμάτων ἡ εὐτυχεστάτη συνεργασία. Ὁ Βίγκελμαν κατῴκησεν ὁριστικῶς τῷ 1759 ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Albani, ἥτις βαθμηδὸν μετετράπη εἰς μουσεῖον. Εἰς τὸν Βίγκελμαν ἀνετέθη ἡ ἐποπτεία τῶν οἰκοδομῶν, ἡ ἐξαγορὰ ἀρχαιοτήτων, αἱ ἀνασκαφαί, συνελόντι δ' εἰπεῖν, ἔζη οὗτος ἐν μέσῳ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ἐμπορίας τῶν ἔργων τῆς τέχνης περιβεβλημένος ἀπόλυτον ἐκτελεστικὴν ἐνέργειαν.

Κατ' ἐκείνην ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴν ὡκοδομήθη τὸ μεγαλοπρεπέστατον οἰκοδόμημα, ὅπερ ποτὲ προώριστο νὰ περιλάβῃ ἔργα τῆς τέχνης, τὸ μέγαρον τοῦ Albani, καὶ ὅπερ περιέλαβε τὴν δευτέραν συλλογὴν τοῦ καρδιναλίου, τῆς πρώτης γενομένης κτῆμα τοῦ ἐν Καπιτωλίῳ Μουσείου. Ἡ ἄπειρος πλησμονὴ τῶν νεωστὶ εὑρεθέντων μνημείων εὗρεν ἐν τῷ Βίγκελμαν τὸν πρῶτον αὐτῆς ἑρμηνευτήν, ὅστις ἔδωκεν εἰς τὰς δημοσιεύσεις αὐτοῦ, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὰ *Monumenti*, οὐ μόνον τῷ πνευματικῷ περιεχομένῳ ἀλλ' ἔτι καὶ τῷ ὑλικῷ μεγάλην ποικιλίαν καὶ εὐρύτητα.

Ὅτε ὁ Βίγκελμαν ἦλθεν εἰς Ρώμην, ἐνεφορεῖτο τὰς ἰδέας τοῦ νὰ ἀναλάβῃ φιλολογικὰς ἐργασίας· γενόμενος ὅμως ἐντριβὴς τῆς φιλολογίας καὶ κατανοήσας ὅτι ὁ ἀληθὴς αὐτοῦ προορισμὸς ἦτο ἡ σπουδὴ τῆς τέχνης καὶ μόνης, ἐπεδόθη εἰς ταύτην μετὰ τῆς πείρας καὶ τῆς σοφίας ἀνδρὸς εἰσδύσαντος πλεῖον παντὸς ἄλλου συγχρόνου του ἐν τῷ πνεύματι τοῦ κλασικοῦ κόσμου, σύναμα δὲ μετὰ τῆς ζωηρότητος καὶ τῆς ἀντιληπτικῆς δυνάμεως ἐφήβου, ὥπερ νέῳ ὅλος κόσμος ἀνοίγεται πρὸ αὐτοῦ.

Ἡ Ρώμη ἦτο ἡ μόνη πόλις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔνθα ἠδύνατό τις νὰ ἀποκτήσῃ τὴν γνῶσιν τῆς κλασικῆς τέχνης, καθ' ὅτι περὶ τῶν γυψίνων ἐκμαγείων, ἅτινα νῦν ἐξαπλοῦσιν ἀπανταχοῦ τῆς γῆς τὴν γνῶσιν τῆς ἀρχαιότητος, οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἰδέαν εἶχέ τις τότε. Ἄλλως τε μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης ὀλίγιστοι ἀρχαῖοι θησαυροὶ εἶχον διέλθῃ τὰς Ἄλπεις, αἱ δὲ μεγάλαι συλλογαί, οἷα ἡ τῶν Borghese, μεταφερθεῖσα τῷ 1807 εἰς Παρισίους, καὶ ἡ τῶν Μεδίκων μεταφερθεῖσα μετὰ τῶν Νιοβιδῶν εἰς Φλωρεντίαν ἔκειντο ὁμοῦ καὶ ἄθικτοι. Διὰ πάντα διακεκριμένον καλλιτέχνην, διὰ πάντα περιηγητὴν ὑψηλῆς περιωπῆς ἦτο ἡ ἐν Ρώμῃ διατριβὴ τὸ τέρμα τῆς πνευματικῆς ἀνατροφῆς.

Ἐὰν ἐν Δρέσδῃ ἡ πρὸς τοὺς καλλιτέχνας ὁμιλία κατέστη αὐτῷ σπουδαῖον στήριγμα πρὸς κατάληψιν τοῦ ἐν τῇ τέχνῃ καλοῦ, ἡ ἐν Ρώμῃ μετὰ τοῦ Ραφαὴλ Meugs σχέσις πολὺ πλεῖον ὠφέλησεν αὐτόν. Ὁ P. Meugs, ὁ καὶ Ραφαὴλ τῆς Γερμανίας ἐπονομασθείς, εἶχε πολὺ τὸ συγγενὲς πρὸς τὸν Oeser. Ὡς ζωγάφος σημαντικῶς ὑπὸ τῶν συγχρόνων του ἐτιμᾶτο, ἰδίως δὲ ὑπὸ τοῦ φίλου αὐτοῦ Βίγκελμαν, ἦτο δὲ ἀνὴρ ἐξόχου πνευματικῆς μορφώσεως, ὅστις παιδιόθεν ἠγάπα νὰ σχολιάζῃ ἔργα τῆς ἀρχαιότητος, κατορθώσας οὕτω νὰ ἐξοικειωθῇ μεγάλως πρὸς τὰ σχήματα καὶ τοὺς τύπους αὐτῶν. Ἠσθάνετο τὴν μεγίστην χαρὰν νὰ ἐξετάζῃ ἀπαύστως ὁμοῦ μετὰ τοῦ Βίγκελμαν τοὺς ἐν Ρώμῃ θησαυρούς, εἶνε δὲ ἀδύνατον νὰ ὁρίσῃ τις τὸ ἑκατέρῳ ἀνῆκον μέρος ἐν τῷ ἐκ τῆς εὐτυχοῦς ταύτης συμπράξεως παραχθέντι ἔργῳ. Ἐκ τῆς κοινῆς ταύτης ἐργασίας ἐξῆλθε σχέδιον ἔργου : *Περὶ τῆς αἰσθήσεως τοῦ καλοῦ παρὰ τοῖς Ἕλλησι τεχνίταις*, οὗτινος ἡ ἐκτέλεσις δὲν ἐγένετο· τοὐναντίον ὅμως ἐκ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διασώζονται τινες τῶν *περιγραφῶν ἀγαλμάτων τοῦ Belvedere* ὧν προεξέχουσιν ἡ τοῦ *κορμοῦ τοῦ Ἡρακλέους* (Torse del Belvedere) καὶ *ἡ τοῦ Ἀπόλλωνος*. Καὶ ἡ μὲν τοῦ πρώτου περιγραφὴ ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ἔν τινι περιοδικῷ τῷ 1759, ἡ δὲ τοῦ Ἀπόλλωνος προσηρτήθη τῇ ἱστορίᾳ τῆς τέχνης.

Ἐν ταῖς περιγραφαῖς ταύταις ζητεῖ ὁ Βίγκελμαν νὰ συγκρατήσῃ τὴν ἐντύπωσιν, ἣν τὰ ἔργα μετ' ἀκριβεστάτην καὶ ἐπανειλημμένην σπουδὴν ἐνεποίησαν αὐτῷ, σύναμα δὲ νὰ δώσῃ λόγον περὶ τῶν μέσων, δι' ὧν ἐπετεύχθη ἡ ἐντύπωσις αὕτη.

«Μετὰ καλλιτεχνικοῦ νοῦ, λέγει ὁ Otto Jahn, ἐν τῇ τέχνῃ τὴν τέχνην διορῶν προβαίνει ὁ Βίγκελμαν πρὸ τῶν θείων ἐκείνων εἰκόνων, αὗται δέ, αἱ ἐπὶ τοσοῦτον σιγήσασαι, ἀπεκάλυψαν αὐτῷ τὸν τρόπον, δι' οὗ ὁ Ὅμηρος καὶ ὁ Φειδίας ἐθεώρουν ταύτας, δήλην δὲ καθιστῶσαι αὐτῷ τὴν μυστηριώδη μεγαλειότητά των, ἤνοιξαν αὐτῷ τὰ χείλη ὅπως, ὡς καθιερωμένος διδάσκαλος καὶ μεμυημένος τῶν ἑαυτῶν μυστηρίων, διακηρύξῃ ταύτην καθ' ἅπαντας τοὺς λαούς». Αἱ περιγραφαὶ αὗται τοῦ Βίγκελμάν εἰσι τῶν πολυτιμοτέρων θησαυρῶν τῆς Γερμανικῆς φιλολογίας οὐ μόνον διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ καλλιτεχνικὴν αὐτῶν ἀξίαν ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὴν ταύτην τὴν γλαφυρότητα τῆς γλώσσης. Ταύτην μεταχειρίζεται ὁ Βίγκελμαν μετὰ τοσαύτης τέχνης κατορθῶν οὕτω νὰ δίδῃ εἰς τὸν τρόπον τῆς ἐκφράσεως τοσαύτην ὁμαλότητα καὶ κάλλος, ὥστε δικαίως δύναται οὗτος νὰ κατέχῃ τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ τῶν Γερμανῶν συγγραφέων.

Σπουδαίως ἐχρησίμευσεν αὐτῷ διὰ τὴν αὔξησιν τῶν γνώσεών του ἡ ἐκκάλυψις τῆς Πομπηΐας καὶ Ἡρακλείου. Τῶν σοφῶν τῆς Νεαπόλεως κρυπτόντων τοὺς θησαυροὺς των τούτους μετὰ ζηλοτύπου ἐπιμελείας ἀπὸ τῶν βλεμμάτων τῶν ἄλλων σοφῶν οὐδαμῶς διὰ τὴν ἐπιστήμην πρόξενα ὠφελείας ἠδύναντο τὰ σπουδαῖα ἐκεῖνα εὑρήματα νὰ εἶνε. Οἱ φίλοι τοῦ Βίγκελμαν κατώρθωσαν ὥστε, μεταβὰς οὗτος εἰς Νεάπολιν, νὰ δυνηθῇ νὰ μελετήσῃ τὰ εὑρεθέντα. Ἐν Πομπηΐᾳ τὸ πρῶτον παρίστατο πλήρης καὶ ζῶσα ἡ εἰκὼν τοῦ βίου τῶν ἀρχαίων. Πᾶν ὅ,τι μέχρι τοῦδε, ἠκρωτηριασμένον καὶ μόνον εὑρεθέν, δὲν ἐξετιμᾶτο ἀκριβῶς καὶ κατ' ἀξίαν, πολλάκις δὲ ἀκατανόητον διέμενε, τοῦτο ἠδυνήθησαν νὰ διατάξωσι καὶ νὰ ἀπονείμωσιν αὐτῷ τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ ἀξίαν καὶ σπουδαιότητα μόνον μετὰ τὴν ἐν Πομπηΐᾳ ἀνακάλυψιν τῆς ὁλικῆς εἰκόνος τοῦ ἀρχαίου βίου. Τότε ὁ Βίγκελμαν ἔγραψε τὰς *«ἐπιστολὰς καὶ τὰς εἰδήσεις περὶ τῶν ἐν Ἡρακλείῳ ἀνακαλύψεων»*, (Jendschreiben nud Nachrichten von den Herculani, schen Entdeckungen) καὶ οὕτω πρῶτος αὐτὸς κατέστησε γνωστὴν τὴν ἐπιστημονικὴν ἀξίαν τῶν νέων εὑρημάτων. Μετὰ δύο βραδύτερον γενομένας περιοδείας τῷ 1762 καὶ 1764 συνεπλήρωσε τὰ ἔργα του ταῦτα.

Ἑτέραν πηγὴν σοφίας εὗρεν ὁ Βίγκελμαν ἐν τῇ περιφήμῳ συλλογῇ τῶν πολυτίμων λίθων τοῦ βαρώνου Stosch (αὕτη ἐγένετο τῷ 1765 κτῆμα τῶν ἐν Βερολίνῳ βασιλικῶν συλλογῶν). Ὁ Βίγκελμαν ἀνέλαβε τῷ 1758 κατ' ἐντολὴν τῶν κληρονόμων τοῦ βαρώνου τὴν διάταξιν αὐτῆς καὶ τὴν σύνταξιν καταλόγου τῶν ἐν ταύτῃ περιεχομένων. Ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ εὗρε σωρὸν τύπων θεῶν καὶ ἡρώων, οὓς οὔτε πλείονας οὔτε ἐντελεστέρους εἶνε δυνατὸν νὰ εὕρῃ τις ἐν τοῖς θησαυρίσμασι τῶν ἀγαλμάτων. Ἐπὶ τῶν γεγλυμμένων λίθων ἐτηροῦντο καθαρώτατα τὰ σύμβολα τὰ χαρακτηρίζοντα ἕκαστον τῶν θεῶν, καὶ τὰ ὁποῖα συχνότατα ἐλλείπουσιν ἀπὸ τῶν ἀγαλμάτων καὶ ἀναγλύφων. Ἡ σπουδὴ καὶ ἐξέτασις τῶν λίθων τούτων παρέσχε τῷ Βίγκελμαν τὴν λυσιτελεστάτην ἐπισκόπησιν τῶν ὑποθέσεων τῆς τέχνης. Ὁ ὑπὸ τούτου συνταχθεὶς κατάλογος τῆς συλλογῆς ἐδημοσιεύθη ἐν ἔτει 1760. Διὰ τῆς ἐργασίας ταύτης, ἣ δέκα καὶ ὀκτὼ μῆνας πλήρεις ἐπιμόχθου ἐργασίας ἐθυσίασε, οὐ μόνον ἔθηκεν οὗτος τὰς βάσεις τῆς ἐπιστημονικῆς τῶν πολυτίμων λίθων ἑρμηνείας, ἀλλὰ καὶ ὑπέδειξε τῷ σοφῷ κόσμῳ τὴν ριζικὴν ἀναδιοργάνωσιν ὁλοκλήρου τῆς ἱστορίας τῆς τέχνης, ἣν βραδύτερον ἔφερεν εἰς πέρας. Ἐνταῦθα τὸ πρῶτον χαρακτηρίζονται αἱ περίοδοι τῶν ρυθμῶν καὶ ἡ πρὸς ἀλλήλους σχέσις ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτῶν. Ἡ ἐν τῷ ἐπιστημονικῷ κόσμῳ θέσις τοῦ Βίγκελμαν κατέστη διὰ τοῦ ἔργου τούκου σταθερά, πάντες δὲ ἀνωμολόγουν, ὅτι οὗτος ἀνῆκεν ἔκτοτε εἰς τὴν χορείαν τῶν ἡγεμόνων τῆς ἐπιστήμης.

Ἐν Φλωρεντίᾳ ἐπ' ὀλίγον διαμείνας, ἔγραψε κατὰ τὴν αὐτὴν σχεδὸν ἐποχὴν καὶ ἐδημοσίευσεν ἔν τινι ἐν Λειψίᾳ ἐκδιδομένῳ περιοδικῷ φύλλῳ (Bibliothek der schönen Wisseschaften) *περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐξετάσεως τῶν ἔργων τῆς τέχνης* καὶ *περὶ τῆς χάριτος ἐν τοῖς ἔργοις τῆς τέχνης*. (Ueber die Betrachtung der Werke der Kunst ; Von der Grazie in der Werken der Kunst). Αἱ δύο αὗται πλήρεις νεανικῆς ἰσχύος καὶ ζωηρότητος πραγματεῖαι προσπαθοῦσιν, ἀφετηρίαν λαμβάνουσαι ἀπὸ τοῦ ἰδεώδους τῆς καλλονῆς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τέχνῃ, νὰ ἐπενεργήσωσιν ἐπὶ τῆς ἐργασίας τῶν συγχρόνων, οἷς τὸ πρῶτον ἤδη ὁ Βίγκελμαν προτείνει τὴν εὐγενῆ ἁπλότητα, ἠρεμίαν καὶ μετρίασιν τῆς ὑπερβολῆς ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῶν, ἀντὶ τοῦ ἐξημμένου πάθους, ὅπερ κατεῖχε τὴν τέχνην ἐν τῷ 17ῳ καὶ 18ῳ αἰῶνι.

Μετὰ δύο ἔτη τῷ 1761 ἐδημοσίευσεν ὁ Βίγκελμαν μικρόν τι ἔργον, εἰς τὸ ὁποῖον αὐτὸς οὗτος μεγάλην βαρύτητα καὶ σημασίαν ἀπένεμε : *τὰς παρατηρήσεις περὶ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τῶν ἀρχαίων* (Aumerkungen über die Baukunst der Alten). Τὸ ἔργον τοῦτο δὲν εἶνε ἐκ τῶν ἀριστουργημάτων αὐτοῦ, οὔτε κέκτηται μεγάλην ἀξίαν, ἀλλὰ διὰ τούτου τοὐλάχιστον δεικνύεται ὁ ἀληθὴς τρόπος πρὸς μελέτην καὶ ἔρευναν. Μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἡ γνώμη τοῦ Βιτρουβίου περὶ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τῶν ἀρχαίων ἦτο ἀναντιρρήτως ἡ μόνη ἔχουσα κῦρος, ἀλλ' ὁ Βίγκελμαν, νέαν ὁδὸν χαράσσων, ἐδήλου ὅτι ὤφειλον οἱ τεχνῖται νὰ μελετήσωσι μᾶλλον τὰς καθαρῶς Ἑλληνικὰς οἰκοδομάς, κατηύθυνε δὲ πρὸ πάντων τὴν γενικὴν προσοχὴν ἐπὶ τῶν ναῶν τῆς Ποσειδωνίας (Paestum).

Τέλος ἐν ἔτει 1764 τὸ μέγα καὶ κύριον αὐτοῦ ἔργον, *ἡ ἱστορία τῆς τέχνης τῶν ἀρχαίων* (Geschiehte der Kunst des Alterthimes) εἶδε τὸ φῶς, λίθος θεμέλιος τῆς ἱστορίας τῆς τέχνης ἐν γένει, θεμελιῶδες ἔργον πάσης ἱστορικῆς ἐρεύνης, καὶ ἐν τῶν μεγαλοπρεπεστάτων μνημείων τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς Γερμανικῆς φιλολογίας. Τὴν μεγίστην σημασίαν τοῦ ἔργου τούτου δύναταί τις νὰ ἐννοήσῃ ἀναλογιζόμενος τὴν κατάστασιν, ἐν ᾗ εὑρίσκετο πρὸ τούτου ἡ ἐπιστήμη. Μετὰ μεγίστου τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἐδέχθη τὸ ἔργον σύμπας ὁ σοφὸς τῆς Εὐρώπης κόσμος, ὁ δὲ Βίγκελμαν ἐγένετο εἰς τῶν διασημοτέρων ἀνδρῶν τῆς Ρώμης. Τῷ 1763 διωρίσθη ὑπὸ τῆς Παπικῆς κυβερνήσεως γενικὸς ἐπιτηρητὴς πασῶν τῶν ἀρχαιοτήτων τῆς πόλεως. Τότε ἤρξατο σκεπτόμενος περὶ τῆς περιοδείας του ἀνὰ τὴν λοιπὴν Ἰταλίαν, τὴν Σικελίαν καὶ ἰδίως τὴν Ἑλλάδα, ὅπως ἐκεῖ ἐπεκτείνῃ τὰς ἐρεύνας του. Αἱ ἐπιδιορθώσεις καὶ συμπληρώσεις τοῦ ἔργου του ἐκώλυσαν αὐτὸν τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ σχεδίου τούτου. Συγχρόνως δ' ἤρξατο ἐργαζόμενος δι' ἕτερόν τι ἔργον Monumenti inediti di Autichita, δημοσιευθὲν τῷ 1767. Ἐν αὐτῷ ἐδίδαξε τὴν ἀληθῆ μέθοδον πρὸς ἑρμηνείαν καὶ ἔρευναν ἀρχαίων ἔργων τῆς τέχνης διὰ προσθήκης 200 χαλκογραφιῶν ἀποτυπουσῶν πιστῶς τὰ πρωτότυπα.

Κατὰ τὴν δωδεκαετῆ διαμονήν οτυ ἐν Ρώμῃ πολλάκις ἐπεχείρησαν νὰ ἐπαναφέρωσιν αὐτὸν ἐν Γερμανίᾳ· ἐκ Κάσσελ, ἐκ Δρέσδης, ἐκ Βιέννης, ἐκ Βερολίνου ἔλαβεν ἐπανειλημμένως προτάσεις θέσεων τιμητικωτάτων, ἀλλὰ πάντοτε ἀπεποιήθη προτιμῶν νὰ μένῃ ἐν Ρώμῃ.

Τέλος ἐν ἔτει 1768 εἰσακούων τῶν κατεπειγουσῶν τούτων προσκλήσεων ἀπεφάσισε περιοδείαν ἀνὰ τὴν Γερμανίαν πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν πόλεων αὐτῆς. Ἀλλὰ μόλις θεὶς τὸν πόδα αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ Γερμανικοῦ ἐδάφους, κατέλαβεν αὐτὸν ἀνεξήγητος προαίσθησις ἐγγυτάτης συμφορᾶς. Μόλις καὶ μετὰ βίας πείθεται νὰ περιοδεύσῃ τοὐλάχιστον μέχρι Βιέννης, ὅπου λαμπρὰ ὑποδοχὴ ἐγένετο αὐτῷ, πολλὰ δὲ δῶρα τῷ προσεφέρθησαν. Μετὰ συντομωτάτην διαμονὴν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἀναχωρεῖ ὅσον τάχιστα τὴν πρὸς τὴν Ἰταλίαν λαμβάνων· ἀλλ' ἐν Τεργέστῃ ἀναγκάζεται νὰ ἀναστείλῃ τὴν σπουδήν του, καὶ νὰ μείνῃ μέχρι τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ πλοίου. Ἐν τῷ ξενοδοχείῳ γνωρίζεται μετά τινος κακούργου φυγοδίκου, πρὸς ὃν διεξέρχεται τὰ τῆς περιοδείας αὐτοῦ, δεικνύων αὐτῷ καὶ πολύτιμά τινα νομίσματα, ἅτινα ἐδωρήθησαν αὐτῷ ἐν Βιέννῃ. Ἡ θέα τῶν νομισμάτων τούτων ἐξεγείρει τὰ φιλάργυρα αἰσθήματα τοῦ Ἰταλοῦ κακούργου, τὴν δ' ἐπαύριον 7ην Ἰουνίου ἀνέρχεται εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ Βίγκελμαν καὶ παρακαλεῖ αὐτὸν νὰ τῷ δείξῃ καὶ πάλιν τὰ χρυσᾶ νομίσματα. Ὁ Βίγκελμαν κύπτει ὅλως ἀνυπόπτως ἐπὶ τοῦ κιβωτίου του, ὅπως ἐξαγάγῃ ταῦτα. Τὴν στιγμὴν ταύτην κρίνων ὁ κακοῦργος καταλληλον, περισφίγγει τὸν λαιμὸν τοῦ δυστυχοῦς διὰ βρόχου, καὶ διατρυπᾷ αὐτὸν ἐπανειλημμένως διὰ ξι-

φιδίου. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν παρέδωκεν ὁ Βίγκελμαν εἰς τὴν αἰωνιότητα τὴν μεγάλην αὐτοῦ ψυχήν, καὶ οὕτως ἐγένετο χάριν ἀθλίων τινῶν νομισμάτων θῦμα στυγερᾶς δολοφονίας ὁ μέγας οὗτος ἀνήρ, ὅστις, παλαίσας ἀνενδότως καὶ τελεσφόρως κατὰ τῆς ἀδυσωπήτου μοίρας κατῴρθωσε νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ἔπακρον τῆς δόξης.

Μέγας ὑπῆρξεν ὁ πόνος, ὃν ᾐσθάνθη σύμπασα ἡ Εὐρώπη διὰ τὴν αἰφνιδίαν ταύτην ἀπώλειαν. Ἐν τῷ Πανθέῳ τῆς Ρώμης καὶ παρὰ τῷ τάφῳ τοῦ Ραφαὴλ ἀπέθεσαν οἱ ζηλωταὶ αὐτοῦ τὴν εἰκόνα του, ἐν δὲ τῇ γενεθλίῳ αὐτοῦ πόλει ἤγειραν αὐτῷ χαλκοῦν ἀνδριάντα, ἀλλ' ἰσχυρότερον ὅμως καὶ διαρκέστερον μνημεῖον θὰ διαμείνῃ τὸ ἔργον αὐτοῦ. Ἡ ἱστορία τῆς τέχνης τοῦ Βίγκελμαν εἶνε ἐξ ἐκείνων τῶν ἔργων, ἅτινα δίδουσι χαρακτῆρα εἰς τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἔρχονται εἰς φῶς. Ὁ Λέσσιγγ καὶ ὁ Γκαῖτε ἀνεγνώρισαν τοῦτο ὁμολογοῦντες ὅτι ἡ κλασικὴ παίδευσις τοῦ παρελθόντος αἰῶνος στηρίζεται ἐπὶ τῆς βάσεως ταύτης. Τὰ λαμπρὰ ἔργα τῆς μεγάλης ἐκείνης ἐποχῆς ἐνεπνεύσθησαν διὰ τοῦ πνεύματος, δι' οὗ ἔγραψεν ὁ Βίγκελμαν τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ. Τὸ ἔργον τοῦτο ἐθεωρήθη οὐχὶ ὡς ἁπλὴ ἐργασία σοφοῦ εἰδικοῦ περὶ τὰ ἀρχαῖα, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς μεγάλη ἐκπολιτιστικὴ πρᾶξις, ζωηρῶς ὠθήσασα τὴν πρὸς τὴν ἀρχαιότητα τάσιν τῆς ἐποχῆς καὶ ἀπευθυνομένη πρὸς ἅπαντας τοὺς σοφούς. Ἡ ἐκδούλευσις, ἣν παρέσχεν ὁ Βίγκελμαν τῇ ἀρχαιολογίᾳ, δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ παραβληθῇ πρὸς οὐδεμίαν ἐκδούλευσιν ἀνδρὸς παρασχόντος τοιαύτην πρὸς οἱονδήποτε κλάδον τῆς ἐπιστήμης. Ἐκ τοῦ μηδενὸς πλάττει τὴν ἐπιστήμην, καὶ τοσοῦτον τελείαν, ὥστε οὐδεὶς μετ' αὐτὸν ἐπεχείρησε νὰ γράψῃ ἱστορίαν τῆς τέχνης ἐν τῇ ἀρχαιότητι εἰ καὶ ἡ πρὸς τοῦτο ὕλη ἀπείρως ἔκτοτε ηὐξήθη.

ΒΙΚΤΩΡ Μ. ΛΕΝΟΣ.

ΓΥΝΗ ΕΠΙ ΠΟΛΕΜΙΚΟΥ ΠΛΟΙΟΥ

(Ναυτικὸν διήγημα).

[Τέλος]

Ἡ κ. Μορὲλ δὲν εἶχεν ἀπατηθῇ· ὁ Πιοὺρ ἦτο ἐρωτευμένος, καθὼς δύναται νὰ εἶνε ἐρωτευμένος ἄνθρωπος, διατηρήσας νέαν τὴν καρδίαν του καὶ τὴν δροσερότητα τῶν ἐντυπώσεων. Εἰς τὸ σχολεῖον τῶν ναυτοπαίδων, χάρις εἰς τὸν χαρακτῆρά του καὶ τὴν κρίσιν του, εἶχε διαφύγῃ τὰς ἡδονὰς τοῦ ἀκολάστου βίου καὶ τὴν χαρὰν τῶν νέων, οἵτινες θέλουσι νὰ φαίνωνται ἄνδρες. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ταξειδίων του συνήντησε πολλὰς γυναῖκας, χωρὶς νὰ δεσμευθῇ παρ' οὐδεμιᾶς, διότι δὲν εὕρισκεν ἐν αὐταῖς τὴν γυναῖκα, ἣν εἶχεν ὀνειρευθῇ καὶ κοσμήσῃ διὰ τῶν ἀρετῶν ἐκείνων, αἵτινες περικλείονται εἰς ὑγιὲς πνεῦμα καὶ ἄδολον καρδίαν. Ἀφ' ὅτου ἡ κ. Μορὲλ εὑρίσκετο ἐπὶ τοῦ πλοίου, ὁ Πιοὺρ, ἑλκυόμενος πρὸς αὐτὴν ὑπὸ ζωηροῦ αἰσθήματος θαυμασμοῦ, κατέληξεν εἰς ἀληθῆ λατρείαν. Καθ' ἑκάστην τὴν ἔβλεπεν ἐξηπλωμένην ἐπί τινος ἀνακλίντρου ἐξ Ἰνδικοῦ καλάμου, κατεσκευασμένου ἐπίτηδες διὰ τὰ θερμὰ ἐκεῖνα κλίματα, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ ὀκνηρία κυριαρχεῖ. Ὑπὸ τὰς πτυχὰς τῆς ἐσθῆτός της ἐφανταζετό τις κνήμην ἐξαισίαν, ἣν πολλάκις ὁ ἄτυχης πηδαλιοῦχος εἶχεν ὀνειρευθῇ.

Πόσον ἐζήλευε τοὺς ἀξιωματικούς! Αὐτοὶ τοὐλάχιστον ἔζων ἐν οἰκειότητι μετὰ τοῦ εἰδώλου του, ἐν ᾧ αὐτὸς ἕνεκα τῆς καταστάσεώς του καὶ τῆς ταπεινῆς του θέσεως ὤφειλε νὰ μένῃ μακράν.

Μακρόθεν ἠδύνατο νὰ παρακολουθῇ τὰς συνομιλίας, εὐθύμους καὶ θορυβώδεις, ὅταν ὁ κύκλος ἦτο πολυάριθμος, ζωηρὰς καὶ διακοπτομένας ὑπὸ τοῦ εἰρωνικοῦ γέλωτος τῆς νεαρᾶς γυναικός, ὁπόταν εὑρίσκετο μόνη μετὰ τοῦ κ. Βαλπέρ.

Τί εὐτυχὴς αὐτὸς ὁ κ. Βαλπέρ! Ἦτο ἀχώριστος ἀπὸ τὴν ὡραίαν σύζυγον τοῦ κυβερνήτου, συχνὰ δὲ μετὰ τὰ γεύματα ἔμενε μόνος μετ' αὐτῆς ἐπὶ τῆς γεφύρας· τότε ἡ συνομιλία ἐγίνετο ζωηρὰ καὶ ἐνδιαφέρουσα! Ἡ κ. Μορὲλ, μὲ τὸ ριπίδιον ἀνὰ χεῖρας, ἤκουε μειδιῶσα καὶ ἐνίοτε ρεμβώδης. Ζωηρὸς χρωματισμὸς τῶν παρειῶν της ἐξεδήλου ἐνίοτε συγκίνησιν βραχεῖαν, ὡς ἀκτὶς ἡλίου μεταξὺ δύο νεφῶν. Αὐτὸς δὲ καθήμενος ὡμίλει χαμηλοφώνως παρατηρῶν ἀσκαρδαμυκτεὶ τὸ πρόσωπον τῆς κ. Μορέλ.

Περὶ τίνος ἀρά γε ὡμίλουν ὁ ὡραῖος αὐτὸς νεανίας καὶ ἡ ὡραία ἐκείνη γυνή; Πιθανῶς περὶ ἔρωτος. Ἡ λέξις «ἔρως,» ἣν χαμηλοφώνως ἀπήγγελλεν, ἐβύθιζε τὸν πηδαλιοῦχον εἰς βαθεῖς ρεμβασμούς. Πῶς νὰ ὁμιλήσῃ περὶ ἔρωτος καὶ νὰ ἀριθμήσῃ τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας του εἰς γυναῖκα τόσον θελκτικήν; Νὰ κλίνῃ πρὸ αὐτῆς καὶ νὰ τὴν θαυμάζῃ σιωπῶν. Οἱ λόγοι δύνανται ν' ἀρκέσουν, ὅπως ἐκφράσῃ ὅ,τι αἰσθάνεται καὶ ὅ,τι τὸν συγκινεῖ; Πῶς θὰ ἔκαμνεν, ἂν ὤφειλεν ἡμέραν τινὰ νὰ ὁμολογήσῃ τὸ μυστικόν του; Εἰς τὴν πατρίδα του μετὰ γυναικῶν τῆς τάξεώς του δὲν θὰ ἐδυσκολεύετο διόλου. Ἐκεῖ ἐκλέγει τις μίαν κόρην ἰσχυρὰν καὶ κατάλληλον πρὸς ἐργασίαν. Αἱ εὐκαιρίαι, ὅπως βλέπωνται, δὲν λείπουν. Εἰς τὴν παραλίαν μετὰ τὸ ψάρευμα, τὰς Κυριακὰς εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ χωρίου καὶ τὰς ἑορτάς, μετὰ τὸν χορὸν ἢ εἰς τὰς στενὰς τριόδους, ὅπου αἱ ἐσπέραι τοῦ θέρους εἶνε δροσεραὶ καὶ ἡ μοναξία πλήρης. Ταχέως παρατηρεῖ τις ἂν ἀρέσκῃ, ἐὰν οἱ γονεῖς εἶνε εὐμενεῖς, καὶ ἐσπέραν τινά, ἀφοῦ συμβουλευθῇ τοὺς γέρους, ἐρωτᾷ τὴν κόρην, ἂν τὸν δέχηται διὰ σύζυγον· ὁ ἐφημέριος τοὺς στεφανώνει μετὰ 15 ἡμέρας, καὶ μετ' ὀλίγον ἔρχονται καὶ τὰ τέκνα. Ἀλλὰ προκειμένου περὶ γυναικὸς ὑψηλῆς περιωπῆς;

Ἐν τῇ κεφαλῇ τοῦ πηδαλιούχου αἱ ἰδέαι συνωθοῦντο, ὡς μαθηταὶ ἐξερχόμενοι τοῦ σχολείου. Ἐμελέτα πράξεις ἀφοσιώσεως καὶ ἡρωϊσμοῦ, διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ παρατηρηθῇ, καὶ ἐσκέπτετο νὰ ἐκθέσῃ τὴν ζωήν του πρὸ αὐτῆς δι' οἱονδήποτε αἴτιον. Καὶ ὕστερον;... Ὕστερον ἡ φωνὴ ἀξιωματικοῦ τινος ἢ ὁ ἦχος κωδωνίσκου ζωηρῶς κινουμένου, τὸν ἀπέσπα ἐκ τῶν ὀνειροπολήσεων διὰ νὰ τὸν ἐπαναφέρῃ εἰς τὸ καθῆκον. Ἔπρεπε νὰ εἶνε παράφρων, ὅπως συλλογίζεται γυναῖκα ἔχουσαν εἰς τὴν διάθεσίν της ἐκείνους, οἵτινες τῷ ἔδιδον διαταγάς.

Οἱ ναῦται, οἵτινες κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἀδείας ἐξήρχοντο εἰς τὴν ξηράν, ἐξεθείαζον τὰς ἐγχωρίους γυναῖκας, τὰς ὁποίας δὲν εὑρίσκον πόσον ἀσχήμους ὅσον τὸ χρῶμά των ἠδύνατο νὰ τὰς παραστήσῃ. Ἀλλὰ τί τὸν ἔμελλε διὰ τὰς κόρας τοῦ Τογκίνου καὶ ὅλου τοῦ κόσμου; Δι' αὐτὸν γυνὴ ἦτο ἡ γυνή, τὴν ὁποίαν ἤθελε νὰ καταπλήξῃ διὰ τοῦ θάρρους του καὶ τὴν ὁποίαν ἐπλησίαζε τρέμων. Τῷ ἤρκει νὰ τὴν βλέπῃ, νὰ τὴν αἰσθάνηται πλησίον του, ὅπως εἶνε εὐτυχής. Οὕτως, εὐχαρίστως προσεφέρετο εἰς ἀντικατάστασιν τῶν συντρόφων του, οἵτινες ἐπεθύμουν νὰ διατρέχουν τὸ ἐλεύθερον ἔδαφος τοῦ Τογκίνου. Οὐδέποτε ἡ ὑπηρεσία ἐξετελεῖτο καλλίτερον πρὸ παντὸς, ὁπόταν ἡ κ. Μορὲλ ἐξέφραζε διὰ τῆς γλυκείας φωνῆς της ἐπιθυμίαν τινά.

Ἡ κ. Μορὲλ ἦτο ἀληθὲς αἴνιγμα δι' ἐκείνους, οἵτινες τὴν ἐγνώρισαν. Νέας καὶ ἰσχυρᾶς κράσεως διέκρινον τὸ αἷμα ῥέον εἰς τὰς φλέβας της, καθὼς βλέπουσι ὑπὸ τοὺς ἀσπασμοὺς τοῦ ἐαρινοῦ ἡλίου τὸν χυμὸν ἐπὶ τῶν βλαστῶν τῶν ἀμπέλων. Ἡ νεαρὰ γυνὴ εἶχεν ὑπανδρευθῇ ὥριμον ἄνδρα καταβληθέντα ἤδη ἐκ τοῦ τραχέος ἐπαγγέλματος τοῦ ναυτικοῦ καὶ ἐκ τῆς πνοῆς της τρικυμίας. Παρῆλθον δέκα ἔτη ἔκτοτε. Οἱ ἐρασταὶ παρουσιάσθησαν πολυάριθμοι καὶ ὑπερήφανοι διὰ τὴν νεότητά των, ἀναμένοντες κατάλληλον εὐκαιρίαν ἢ παρασυρόμενοι ὑπὸ ἐπιθυμιῶν τὰς ὁποίας εἰς τὴν ἡλικίαν αὐτὴν συγχέει τις πρὸς τὸν ἔρωτα· ἄλλοι πολιοὶ πλέον, κατέβαλον συνετὰς προσπαθείας, προφασιζόμενοι τὴν πεῖράν των καὶ τὴν γνῶσιν τοῦ κόσμου, καὶ πεποιθότες εἰς τὸ προαίσθημα ἐκεῖνο, διὰ τοῦ ὁποίου προβλέπει τις τὴν ὥραν τῆς ἀδυναμίας τῆς γυναικός, καθὼς ἀναγνωρίζει τοὺς ὡρίμους καρπούς. Ἡ κ. Μορὲλ ἀπεμάκρυνε πάντας εὐγενῶς χωρὶς νὰ τοὺς ἀποθαρρύνῃ. Εἰς ὅλους ἡ κ. Μορὲλ ἀπήντα: «Κολακεύομαι διότι σᾶς βλέπω εἰς τοὺς πόδας μου· ἡ θέσις σας μὲ συγκινεῖ, ἀλλὰ τί δύναμαι νὰ κάμω; Ἀγαπῶ τὸν σύζυγόν μου». Καὶ ἅπαντες ἐζήτησαν ἐξήγησιν διαγωγῆς ἥκιστα φυσικῆς. Οἱ νέοι τὴν ἐμέμφοντο ὡς ἀνάισθητον καὶ ψυχράν. «Ὁ σύζυγός μου βεβαίως δὲν εἶνε τῆς γνώμης σας», ἀπήντα μετὰ τῆς αὐθαδους ἐκείνης βεβαιότητος, ἣν μεταχειρίζηταί τις ἐνώπιον ἡττηθέντος Οἱ μᾶλλον ὀργισμένοι ὡμίλουν περὶ φυσικοῦ ἐλαττώματος, ὅπερ μόνον ὁ σύζυγος δύναται νὰ γνωρίζῃ, καὶ ὅπερ μένει ἄγνωστον

ἐφ' ὅσον ἡ φιλαρέσκεια ἐπικρατεῖ τοῦ πάθους καὶ τῆς ὁρμῆς. Οἱ φιλόσοφοι ἔβλεπον μακρύτερον· μεγάλη τις θλῖψις, πιθανὸν παράπτωμά τι συνέδεσαν τὸ ἀσθενὲς καὶ λεπτοφυὲς πλάσμα μετὰ τοῦ ἐντίμου ἀνδρὸς, ὅστις τῷ ἔτεινε τὴν χεῖρα.

Οὐδεὶς παρεδέχετο τὴν ἁπλουστάτην αὐτὴν ἐξήγησιν· γυνή τις δύναται ν' ἀγαπᾷ τὸν σύζυγόν της, διότι ἔχει τὰς ἀρετὰς νὰ εἶνε καλὸς καὶ φιλόστοργος, ἀρετὰς πάντοτε νέας· ἀλλ' ἡ φιλαυτία ἀγρυπνεῖ πάντοτε καὶ ἀρέσκεται εἰς κατακτήσεις, τὰς ὁποίας ὁ ἔρως περιφρονεῖ.

Εἰς τὰς ἀδιακρίτους ἐρωτήσεις, ὅταν ὁ ἔρως ἀπαντᾷ ὄχι — ἡ φιλοδοξία λέγει ἴσως — καὶ ὁ ὅμιλος τῶν ἐραστῶν προχωρεῖ πρὸς τὴν κατάκτησιν, εἰς ἱκανὴν μὲν ἀπόστασιν, ἀλλὰ πάντοτε αὐξάνων.

*
* *

Ἡμέραν τινὰ μετὰ τὸ γεῦμα τὰ πάντα ἐπὶ τοῦ πλοίου ἦσαν ἥσυχα. Ἡ κ. Μορὲλ εἶχε μείνῃ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐξηπλωμένη ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου της, καὶ παρ' αὐτὴν ὁ Βαλπέρ. Ἡ σιωπὴ ἦτο βαθεῖα καὶ δὲν ἤκουε τις παρὰ τὸ ἐργαλεῖον μηχανικοῦ τινὸς ἐργαζομένου εἰς τὴν μηχανήν. Ὁ πηδαλιοῦχος Πιοὺρ, τῆς ὑπηρεσίας ὤν, ἐστήριζε τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ πλοίου κατὰ τὴν κλίμακα. Διπλῆ σκηνὴ ἐπροφύλαττε τὸ κατάστρωμα ἐκ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου, καὶ ἐν τούτοις αἱ παρειαὶ τῆς κ. Μορὲλ ἦσαν ἐρυθρότεραι τοῦ συνήθους.

Ὁ Βαλπὲρ ὀλίγον νευρικὸς ὡμίλει μὲ φράσεις ἀποτόμους.

— Τέλος πάντων, κυρία, πταίω ἐγὼ ἂν σᾶς εὑρίσκω ὡραίαν; Ἤλθετε εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἐώρτασα τὴν ἀφιξίν σας καθὼς ἑορτάζει τις ἐν τῷ μέσῳ ἐρήμου τὴν συνάντησιν εὐθύμου καὶ ζωηροῦ φίλου, ἄλλως τε, ἐφέρετε μαζί σας ἄρωμα ἐκ τοῦ βίου ἐκείνου, τὸν ὁποῖον αἱ γυναῖκες δημιουργοῦν, ἡμεῖς δὲ οἱ ἄνδρες τόσον ταχέως λησμονοῦμεν. Ἐχαιρέτησα τότε τὴν αὐγὴν ἡμέρας εὐτυχοῦς. Διὰ τί τώρα ἡ παρουσία σας μοὶ εἶνε μαρτύριον, τὸ ὁποῖον ἐν τούτοις μὲ εὐχαριστεῖ, καὶ δι' οὐδένα λόγον θέλω ν' ἀποφύγω;

— Εἰπέτε μοι κ. Βαλπὲρ, ὡς πόσας γυναῖκας πρὸ ἐμοῦ, ἐξεφράσετε τὰς αὐτὰς λέξεις;

— Δὲν γνωρίζω, κυρία, ἂν ἐξέφρασέ ποτε τὰς αὐτὰς λέξεις, καὶ δὲν θὰ δικαιολογηθῶ διὰ τοῦτο· ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δύναμαι νὰ βεβαιώσω εἶνε, ὅτι πᾶν ὅ,τι τώρα αἰσθάνομαι ἐντός μου, δὲν τὸ ἠσθάνθην ἄλλοτε. Ἡ συγκινησίς μου θὰ σᾶς πείσῃ πιστεύω περὶ τῆς εἰλικρινείας μου καὶ θὰ μὲ πιστεύσητε.

— Πιστεύω ὅτι εἶσθε εἰλικρινής, κ. Βαλπέρ, ἀλλὰ πιστεύω ἐπίσης ὅτι πλανᾶσθε ὡς πρὸς τὴν εἰλικρίνειάν σας. Ἀναμφιβόλως αἰσθάνεσθε καὶ σκέπτεσθε πᾶν ὅ,τι λέγετε τὴν στιγμὴν αὐτήν, ἀλλ' ἐὰν εὑρίσκεσθε ἐνώπιον ἄλλης γυναικὸς, οἱ λόγοι σας θὰ ἦσαν οἱ αὐτοί, ἡ συγκίνησίς σας ὁμοία. Ἐστὲ βέβαιος ὅτι ἂν ἐπῆρα τὴν καρδίαν σας, τοῦτο ἔγεινε διότι εἶμαι ἡ μόνη γυνή, ἡ ὁποία εὑρίσκεται ἐδῶ. Θὰ παραδεχθῆτε, ὅτι δὲν ἔκαμα τίποτε διὰ νὰ σᾶς ἑλκύσω· ἀγαπῶ τὸ σύζυγόν μου καὶ εἶμαι εὐτυχὴς μαζί του. Οἱ μόνοι ἔνοχοι τῆς καταστάσεώς σας εἶνε ἡ ἀργία καὶ ἡ πλῆξις. Συχνὰ ἠκολούθησα τὸν σύζυγόν μου εἰς τὰ ταξειδιά του, καὶ πάντοτε συνήντησα ἔργον τινα καθὼς σᾶς, ὁ ὁποῖος καλῇ τῇ πίστει ἐνόμιζεν ἑαυτὸν τρέλλον ἐξ ἔρωτός. Μόλις ἀπεμακρύνετο, αἱ ἰδέαι του ἀφίπταντο καὶ ἴσως ἐγὼ μόνη τὰς ἐνθυμοῦμαι σήμερον. Σᾶς ὑπολήπτομαι πολύ, γνωρίζω δὲ ὅτι δὲν ψεύδεσθε, ἀλλ' εἰς ἀπάντησιν δὲν δύναμαι νὰ σᾶς παραχρήσω παρὰ τὴν φιλίαν μου.

— Ἀλλά, κυρία, τί πρέπει νὰ κάμω, τί πρέπει νὰ εἴπω, πόσον πρέπει νὰ ὑποφέρω ἀκόμη, διὰ νὰ σᾶς πείσω ὅτι σᾶς ἀγαπῶ, ὅσον οὐδεὶς εἰς τὸν κόσμον; Ἡ φιλία σας, εἶνε πολὺ ἢ παρὰ πολὺ ὀλίγον.

— Εἶπα, κύριε, ὅτι σᾶς πιστεύω, ἑπομένως οἱ λόγοι σας εἶνε περιττοί· ἡ σιωπὴ εἶνε ἐνίοτε περισσότερον εὐγλώττος· ὁ ἀτυχὴς αὐτὸς πηδαλιοῦχος, ὅστις ποτὲ δὲν μοὶ ὡμίλησε, ὅστις μόλις τολμᾷ νὰ μὲ κυττάξῃ, μὲ ἀγαπᾷ ἐπίσης ὑπερβολικὰ καὶ δύναμαι νὰ ἐγγυηθῶ διὰ τὴν καρδίαν του.

— Ὁ πηδαλιοῦχος; Ἀ! ὁ Πιοὺρ. Σᾶς συγχαίρω, κυρία.

— Μὴ γελᾶτε, κύριε· μία γυνὴ εἶνε πάντοτε ὑπερήφανος διὰ τὸ αἴσθημα τὸ ὁποῖον ἐμπνέει. Νομίζω ὅτι ὁ ἀτυχὴς αὐτὸς νέος εἶνε ἐρωτευμένος, καὶ τὸν λυποῦμαι, διότι ἀγαπᾷ χωρὶς ἐλπίδα.

— Πράγματι, κυρία, νομίζω ὅτι σᾶς ἀγαπᾷ. Εἶνε πάντοτε ἐκεῖ ἀκίνητος, ἀντὶ νὰ κάμνῃ τὴν ὑπηρεσίαν του· φαίνεται ὅτι κατασκοπεύει πᾶν ὅ,τι γίνεται ἐδῶ. Πηδαλιοῦχε!

— Σᾶς παρακαλῶ, κύριε, μήν...

— Πηδαλιοῦχε!

Ἀλλ' ὁ Πιοὺρ δὲ ἀπήντα. Ἀφωσιωμένος εἰς τὰς προσφιλεῖς αὐτοῦ σκέψεις, παρηκολούθει ἓν ὄνειρον καὶ τὸ πνεῦμα του εὑρίσκετο μακράν, πέραν τῶν γνωστῶν κόσμων.

— Πηδαλιοῦχε!

— κ. Σημαιοφόρε...

Καὶ ὁ Πιοὺρ ἐπλησίασεν ἐσπευσμένως καὶ ἀσκεπής.

— Τί σκέπτεσαι λοιπὸν βλάκα; Πρέπει ν' ἀπαντᾷς ὅταν σὲ φωνάζουν!

— Ἄλλα κ. Σημαιοφόρε...

— Σιώπα λοιπόν, κτῆνος!

Κτῆνος! ἐνώπιον αὐτῆς! Τὸ ὄμμα τοῦ Πιοὺρ κατέστη ἐρυθρὸν, ὠθούμενος δὲ ὑπὸ αἰσθήματος ἰσχυροτέρου τῆς σκέψεως κατέφερε τὸν γρόνθον του ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ ἀξιωματικοῦ.

Δύο ναῦται παρέσυραν ἄνευ προσπαθείας τὸν πηδαλιοῦχον καταπεπληγμένον καὶ ἀσθμαίνοντα, ἐνῷ ὁ Βαλπὲρ πελιδνὸς μετέβη νὰ κλεισθῇ εἰς τὸ δωμάτιόν του. Ἡ κ. Μορὲλ κατῆλθε παρὰ τῷ σύζυγῷ της.

*
* *

Ἡ «Νύμφη» ἦτο καθαρὰ καὶ ἐξωραϊσμένη ὡς ἐν ἡμέρᾳ ἑορτῆς. Εἰς τὸ ὀπισθεν τοῦ πλοίου εἶχον κατασκευάσῃ διὰ σημαιῶν ἐλαφρὰν σκηνήν, ἐξ ἐκείνων τὰς ὁποίας αὐτοσχεδιάζουν κατὰ τὰς ἑορτάς. Καὶ ὅμως ἐπὶ τοῦ πλοίου τὰ πρόσωπα δὲν ἦσαν εὔθυμα. Ἐλάχιστος θόρυβος καὶ οὐδεμία ζωηρότης ἐξ ἐκείνων, τὰς ὁποίας φέρουσιν ἐπὶ τῶν πλοίων ἡ νεότης καὶ ἡ ζωή.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην συνήρχετο τὸ ναυτοδικεῖον, ὅπως δικάσῃ τὸν πηδαλιοῦχον Πιοὺρ κατηγορούμενον ὅτι ἐπετέθη ἐν ὑπηρεσίᾳ κατ' ἀνωτέρου του. Εἰς τὰς ἐνέα οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ στολίσκου, οἱ ὁρισθέντες νὰ λάβωσι μέρος εἰς τὸ δικαστήριον ἦσαν πάντες παρόντες, ὁ πίλος, αἱ ἐπωμίδες καὶ τὸ σημεῖον τῆς ὑπηρεσίας προσέδιδον εἰς τὴν συνήθη καὶ ἁπλῆν ἐκείνην περιβολὴν χαρακτῆρα αὐστηρόν, σχεδὸν ἐπιβλητικόν. Περιεπάτουν σοβαροί, εἰς τὸ ὀπίσθιον μέρος τοῦ πλοίου, χωρὶς νὰ γελῶσι, ὡς ἐμπρέπει εἰς ἄνδρας μέλλοντας ν' ἀποφασίσωσι περὶ τῆς τύχης ἑνὸς ἀνθρώπου.

Πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ πλοίου τρεῖς τράπεζαι ἐστρωμέναι διὰ πρασίνου ἐριούχου ἐσχημάτιζον τὴν ἕδραν τοῦ δικαστηρίου.

Εἰς τὰς ἐννέα καὶ ἡμίσειαν ἀκριβῶς ὁ κυβερνήτης Μορέλ, πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου ἐν ἐλλείψει ἄλλου ἀνωτέρου ἀξιωματικοῦ, ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος καὶ διὰ σημείου ἐκάλεσε τοὺς ὁρισθέντας ἀξιωματικοὺς νὰ λάβωσι τὰς θέσεις των. Ὑποπλοίαρχός τις ἐξεπλήρου τὰ χρέη τοῦ ἐπιτρόπου τῆς κυβερνήσεως, καὶ εἰς λογιστής, προλύτης τῆς νομικῆς, τὰ τοῦ γραμματέως. Οἱ ἀξιωματικοὶ τῶν λοιπῶν πλοίων, ἐλθόντες χάριν περιεργείας, ἐκάθισαν πρὸς τὰ ἀριστερά, ἐνῷ τὸ πλήρωμα τῆς «Νύμφης» συνεσωρεύθη ἀπὸ τῆς πρῴρας μέχρι τῆς θέσεως τῆς μηχανῆς.

Σιωπὴ βαθεῖα ἐβάρυνε ἐπὶ τοῦ πλοίου.

— Εἰσαγάγετε τὸν κατηγορούμενον.

Ὁ Πιοὺρ ἐπροχώρησε συνοδευόμενος ὑπὸ ὡπλισμένων ναυτῶν. Ἐφαίνετο ἤρεμος καὶ ἐπὶ τῆς ὀλίγον λευκῆς μορφῆς του ἠδύνατό τις νὰ διακρίνῃ τὴν κόπωσιν τῆς φυλακῆς ἢ τὴν ἐκδήλωσιν ἐσωτερικῆς συγκινήσεως.

— Κατηγορούμενε, πῶς ὀνομάζεσαι;

Ἡ φράσις καθαρῶς ἀπαγγελθεῖσα ἔκαμεν ἐντύπωσιν εἰς πάντας. Ἦτο ὁ πρῶτος προβολισμὸς ἐν τῇ μονομαχίᾳ ἐκείνῃ μεταξὺ τοῦ δικαστοῦ καὶ τοῦ κατηγορουμένου, καὶ ἐσημείου τὴν ἔναρξιν πάλης κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπαίζετο ἡ ζωὴ ἑνὸς ἀνθρώπου.

Πρᾶγμα παράδοξον, τὸ καθῆκον ἐπέβαλεν εἰς ἄνθρωπον γλυκὺν καὶ ἀγαθὸν νὰ εἶνε κατὰ τὴν μέχρι θανάτου πάλην αὐτὴν ὁ ἐπιτιθέμενος, καὶ ὁ πλοίαρχος Μορὲλ δὲν ἐχωράτευε προκειμένου περὶ καθήκοντος.

Ἡ ἀπάντησις, ψιθυρισθεῖσα δι' ἡσύχου φωνῆς, ἐφείλκυσεν ἐπὶ τοῦ Πιοὺρ, ἐφ' οὗ συνεκεντροῦντο τὰ βλέμματα ὅλων, τὴν γενικὴν συμπάθειαν.

Ἡ δίκη ἐξηκολούθησεν διακοπτομένη ὑπὸ κωμικῶν ἐπεισοδίων ὀφειλομένων εἰς τὴν ἔκπληξιν τῶν ἀρχαίων ναυκλήρων, ὅταν ὁ πρόεδρος τοὺς ἠρώτα σοβαρῶς, ἐὰν ἐγνώριζον τὸν κατηγορούμενον, μετὰ τοῦ ὁποίου συνέζων πρὸς ἓξ μηνῶν.

— Ὁ κατηγορούμενος εἶνε εἰς τὴν ὑπηρεσίαν σαυ ἢ σὺ εἰς τὴν ἰδικήν του ;

— Ἀλλά, κυβερνῆτα, εἶνε εἰς τὴν ὑπηρεσίαν πρὸ ἓξ μηνῶν.

— Δὲν σὲ ἐρωτῶ αὐτό.

Καὶ ἡ φωνὴ τοῦ πλοιάρχου ἐλάμβανεν ἔκφρασιν τραχεῖαν καὶ ἠρεθισμένην. Λυπούμενος διότι εἶχε νὰ ἐκπληρώσῃ καθῆκον δικαστοῦ μὴ συνᾷδον πρὸς τὸν χαρακτῆρά του, ἐβιάζετο νὰ τελειώσῃ· αἱ βραδύτητες τὸν ἀπήλπιζον καὶ τὰ ἐπεισόδια τὸν καθίστων περίλυπον.

Ὁ κατηγορούμενος εἶχεν ἀρνηθῆ νὰ ἐκλέξῃ συνήγορον μεταξὺ τῶν ἀξιωματικῶν, διώρισεν δὲ ἐξ ἐπαγγέλματος τοιοῦτον ἕνα σιτιστήν, ὅστις ὤφειλε νὰ ἀντικρούσῃ σοφὴν ἀγόρευσιν, πρὸ πολλοῦ χρόνου μελετηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου, ὅστις ἠλπίζε νὰ διαγωνισθῇ πρὸς σοβαρότερον ἀντίπαλον. Ὁ δυστυχὴς σιτιστής, ἠτοηθεὶς καὶ ἀδυνατῶν ν' ἀναγνώσῃ τὰ χαρτία, ἅτινα ἐκράτει ἀνὰ χεῖρας, ἐτραύλισέ φράσεις τινάς, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ λέξεις — ἐπιείκεια — γραῖα μάμμη — διεκρίνοντο μόνον ὡς ἀκτῖνες φωτὸς ἐπὶ σκοτεινοῦ οὐρανοῦ.

— Τὸ δικαστήριον ἀποσύρεται εἰς διάσκεψιν.

Ὁ κατηγορούμενος ὡδηγήθη ἐκ νέου εἰς τὴν πρῴραν, ἐκεῖ δὲ στηρίξας τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ πλοίου καὶ παρατηρῶν ἀσκαρδαμικτεὶ τὰ βραχῴδη ὄρη, ἅτινα μόλις διεκρίνοντο διὰ μέσου τῆς ὁμίχλης, ἀφέθη εἰς τὴν ἐπισκόπησιν ἐκείνην, ὡς εἰ ἤθελε διὰ τελευταίαν φορὰν νὰ χαράξῃ καλῶς ἐν τῇ μνήμῃ του τὴν θέαν ἐπιγείου τοπείου παρ' αὐτὸν οἱ ὠπλισμένοι ναῦται ἑτήρουν τὴν δύσκαμπτον ἐκείνην στάσιν, ἥτις δὲν εἶνε συνήθης εἰς αὐτοὺς ἐν ὑπηρεσίᾳ ὄντας, ἐνῷ τὸ πλήρωμα, ἱστάμενον εἰς ἱκανὴν ἀπόστασιν, ὡς ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ παρατηρήσῃ ἀνώτερόν τινα ἀξιωματικόν, ἐξήταζε περίεργως τὸν σύντροφον. Εἰς τὸ ὀπίσθιον μέρος τοῦ πλοίου τὰ μέλη τοῦ δικαστηρίου, συνηθροισμένα περὶ τὸν πρόεδρον, συνεζήτουν. Οἱ ἀξιωματικοί, ἁπλῶς περίεργοι, εἶχον κατέλθῃ εἰς τὴν αἴθουσάν των, καὶ συνεζήτουν, πίνοντες Μαδέριον οἶνον τὰ τῆς δίκης.

— Ἡ συνεδρίασις ἐπαναλαμβάνεται.

Οἱ λόγοι οὗτοι ἀντηχήσαντες ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, ἀνεκάλεσαν ἕκαστον εἰς τὴν θέσιν του. — Τί ἀπεφάσισε τὸ δικαστήριον ; — Τί θὰ εἴπῃ ὁ πρόεδρος ; Αἱ ἐρωτήσεις αὗται ἐτίθεντο ἐπιμόνως εἰς τὸν ἐγκέφαλον ἑκάστου, ἐπετάχυνον δὲ καὶ εἰς τοὺς μᾶλλον σκληροκαρδίους, τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας. Ὁ πρόεδρος ὄρθιος καὶ τὰ μέλη καθήμενα ὄπισθεν τῶν τραπεζῶν ἔφερον ἀκόμη ἐπὶ τῶν προσώπων των τὰ ἴχνη αἰσθημάτων καὶ συγκινήσεων προσφάτων· ἡ λέξις *εὐθύκη* εἶνέ τι σοβαρὸν καὶ ἀλγεινόν.

Οὐδὲν κινεῖται ἐπὶ τοῦ καταστρώματος καὶ δὲν ἀκούει τις παρὰ τὰς πενθίμους κραυγὰς τῶν λαιμάργων λάρων, οἵτινες ἵπτανται περὶ τὸ πλόῖον καὶ διαφιλονεικοῦσι μεταξὺ των τὰ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος πλέοντα λείψανα. Ὁ ἥλιος ἀρκούντως ὑψωθείς, ἤρξατο ἤδη νὰ ναρκώνῃ τὴν γῆν καὶ νὰ καταπαύῃ τὸν θόρυβον, ὁ ὁποῖος προδίδει τὴν ἀνθρωπίνην ἐνεργητικότητα.

— Φέρετε τὸν κατηγορούμενον.

Ἡ φρουρὰ ὁδηγεῖ τὸν Πιοὺρ πελιδνόν, ἀλλ' οὐδεμίαν ἀγωνίαν προδίδοντα· τὸ αἷμα εἶχε συρρεύσει πρὸς τὴν καρδίαν του

Τὸ δικαστήριον παμψηφεὶ καταδικάζει τὸν Πιοὺρ εἰς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου ...

. . . . . .

Ἡ πλήρης ἀγνώστου λέξις *θάνατος* ἀπηγγέλθη ὑπὸ τοῦ πλοιάρχου διὰ φωνῆς ἰσχυρᾶς, τὴν ὁποίαν λαμβάνει τις κατόπιν ἐσωτερικῆς πάλης τῆς ὁποίας αἱ προσπάθειαι προδίδονται δι' ἐλαφροῦ τρόμου.

Καταδικάζων τις ἄνθρωπον, τιμωρεῖ ὅμοιόν του διὰ κίνημα παραφορᾶς καὶ ἀδυναμίας, ἐκ τῶν ὁποίων δὲν εἶνε ποτὲ ἀπηλλαγμένη ἡ ἀνθρωπίνη φύσις.

— Θάνατος ... Ἡ λέξις ἐνεπάγη ὡς βελόνη εἰς τὰς καρδίας τῶν παρόντων ναυτῶν. Ἠγάπων τὸν σύντροφόν των καὶ περιλύπως ἐθεώρουν αὐτὸν διευθυνόμενον μὲ κλονούμενα βήματα πρὸς τὴν φυλακήν, ὅπου θὰ διήρχοντο αἱ τελευταῖαι ἡμέραι τοῦ βίου του. Οἱ ἀδιάφοροι εἶχον ὁμοίως συγκινηθῆ εἰς τὴν θέαν τοῦ ζῶντος ἐκείνου ἀνθρώπου, ὅστις ἦτο πλέον σκιά, ἀφοῦ λέξεις τινὲς ἀπαγγελθεῖσαι ἐν ὀνόματι τοῦ νόμου τῷ ἀφῄρουν πᾶν δικαίωμα νὰ ζῇ.

— Θάνατος ... Ἡ λέξις διεπέρασεν ὡς ἐγχειρίδιον τὸν Βαλπέρ, μόνον ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ περιετῶδῶς ἀνήσυχον. Καθ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς διαδικασίας ἔμεινεν ἐκεῖ, ἀσκόπως περιπατῶν, ἀπεσύρθη δὲ μόνον, ὅταν κατὰ τὸ διάστημα τῆς διασκέψεως οἱ ἀξιωματικοὶ εἶχον κατέλθῃ διὰ νὰ πίωσι μαδέραν. Ἡ φωνὴ τοῦ προέδρου, ἀπαγγέλλοντος τὴν ἀπόφασιν, τὸν ἐσταμάτησεν ἀποτόμως. Ἡ λέξις *θάνατος* — ἦν ἀνέμενε καὶ ἐφοβεῖτο, — ἀφίκετο μέχρις αὐτοῦ διὰ μέσου τῆς μεγάλης σιωπῆς καθαρά. Ἔσπευσε νὰ κλεισθῇ ἐν τῷ θαλάμῳ του ἀπαγγέλλων χαμηλά : δολοφόνε.

— Θάνατος... ἡ λέξις ἀντήχησεν ἀκόμη καὶ ἐν τῷ θαλάμῳ τοῦ πλοιάρχου, ὅπου ἡ κ. Μορὲλ ἐκάθητο στηρίζουσα τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ τραπέζης καὶ ἐνώπιον της ἔχουσα βιβλίον, ὅπερ δὲν ἔβλεπε. Ζωηρὸν ἐρώτημα ἀνῆλθεν ἐπὶ τῶν παρειῶν της. — Εἰς θάνατον! ὁ ἀτυχὴς νέος!.. καὶ ἐνδομύχως κατεδίκαζεν ἑαυτήν, ὡς ὑπόλογον τῆς ἔριδος, ἥτις προὐκάλεσε τὴν δικαίαν ἐκείνην ποινήν, τὴν ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἀκάμπτου νόμου καὶ τῆς πειθαρχίας ἀπαγγελθεῖσαν. Ἀκούσασα τὰ βήματα τοῦ συζύγου της κατεβίβασε ταχέως τὰ βλέμματα ἐπὶ τοῦ βιβλίου, σπογγίζουσα διὰ τοῦ ἄκρου τῶν δακτύλων δύο δάκρυα ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν της.

* * *

Δέκα πέντε ἡμέρας μετὰ τὴν καταδίκην τοῦ Πιοὺρ ἡ κ. Μορὲλ ἐπεβιβάζετο ἐπὶ ἀτμοπλοίου διὰ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Γαλλίαν. Ἡ ἀναιμία τὴν κατέβαλεν, ὁ δὲ ἰατρὸς ἀνήσυχος διὰ τὰς προόδους τῆς νόσου εἶχε διατάξῃ, ὅπως ἡ ἀσθενὴς ἐπανέλθῃ ταχέως εἰς τὴν Γαλλίαν, ἵνα ἀποφύγῃ τὸ δηλητηριῶδες κλίμα τοῦ Τογκίνου. Προσέθηκε δὲ εἰς τὸ οὖς τοῦ κυβερνήτου. «Εἶνε ζήτημα ζωῆς ἢ θανάτου».

Ἄλλως ἡ ἐν τῷ πλοίῳ διαμονὴ εἶχε καταστῇ πολὺ πένθιμος, ἡ δὲ εὐθυμία εἶχεν ἀποπτῇ. Εἶχον πλέον πάσῃ τὰ ἄσματα καὶ οἱ ἠχηροὶ γέλωτες τῶν ναυτῶν, αἱ ἀστειότητες καὶ οἱ σιγηλοὶ γέλωτες τῶν ἀξιωματικῶν.

Ὁ Βαλπὲρ πρὸ πάντων εἶχε μεταβληθῇ εἰς διάστημα ὀλίγων ἡμερῶν εἶχε γηράσῃ καὶ καταβληθῇ.

— Εἶνε νέος μὲ καρδιά, ἐσκέπτοντο οἱ συνάδελφοί του. Ἔχει ἄδικον νὰ λυπῆται τόσον διὰ δυστύχημα, τοῦ ὁποίου εἶνε ἀκουσίως ἀφορμή.

Πρωΐαν τινὰ ὁ σημαιοφόρος Βαλπὲρ περιεπάτει ἐπὶ τοῦ καταστρώματος μόνος κατὰ τὴν συνήθειάν του, παρακολουθῶν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὰς ἐκ πισσωμένου στυπίου γραμμὰς τοῦ καταστρώματος. Περὶ αὐτὸν οἱ ναῦται μὲ γυμνοὺς τοὺς πόδας καὶ τοὺς βραχίονας καὶ τὸ στῆθος ἀνοικτόν, ὄρθιοι ἢ κατὰ γῆς, ἐκαθάριζον μετὰ ραθυμίας τὰ ἐστιλβωμένα ζύλα ἢ τὰ χάλκινα ἀντικείμενα.

Ἀλλ' ὁ σημαιοφόρος διήρχετο χωρὶς νὰ βλέπῃ. Ἡ φαντασία του ἦτο ἐν Γαλλίᾳ. Ἐσυλλογίζετο τὸν τόπον του, τὸ μικρὸν χωρίον τῆς Βρεττανίας, τὸ ὁποῖον ἡ θάλασσα θωπεύει διὰ τοῦ ψιθυρισμοῦ της κατὰ τὰς ὡραίας ἡμέρας καὶ τρομάζει διὰ τῶν μυκηθμῶν της κατὰ τὰς σκοτεινὰς τῶν τρικυμιῶν νύκτας. Ἐπανέβλεπε τὴν εὔθυμον καὶ κομψὴν πατρικὴν οἰκίαν καὶ παρ' αὐτὴν ταπεινὴν καὶ πένθιμον καλύβην. Ποσάκις εἶχε σταματήσῃ πρὸ τῆς καλύβης ἐκείνης ; — Λοιπόν, κυρὰ Πιοὺρ, σοῦ φέρω νέα ἀπὸ τὸν υἱόν σου, τὸν ὁποῖον εἶδα εἰς τὴν Βρέστην· εἶνε λαμπρὸν παιδὶ ἀπὸ τὸ ὁποῖον ὅλοι εἶνε εὐχαριστημένοι. — Εὐχαριστῶ πολύ, κύριε Βαλπέρ, μοῦ προξενεῖ μεγάλη χαρά. Ναί, εἶνε καλὸ παιδί, καὶ καθ' ἡμέραν εὐχαριστῶ τὸν Θεὸν δι' αὐτό. Εἶνε ἡ παρηγορία μου καὶ τὸ μόνον μου στήριγμα σήμερον. Εἶμαι πολὺ γρηά. Εἰς σᾶς καὶ εἰς τὴν καλοσύνην σας ὀφείλω μεγάλο μέρος τῆς εὐτυχίας μου· εἶσαι ἡ πρόνοιά μας· τὸ γνωρίζει καὶ ὁ ἴδιος καὶ διὰ τοῦτο μοὶ λέγει συχνὰ πόσον θὰ ἦτο εὐτυχὴς νὰ εἶνε ὑπὸ τὰς διαταγάς σας, διὰ νὰ σᾶς δείξῃ τί ξεύρει νὰ κάμνῃ.

Ὁ Βαλπὲρ ἀνεμιμνήσκετο τὰ δάκρυα, τὰ ὁποῖα ἔρρεον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς γραίας, ὅταν τῷ ἐξέφραζεν οὕτω τὴν ἁπλῆν καὶ εἰλικρινῆ εὐγνωμοσύνην της.

Τὴν ἔβλεπε κλαγγεκτικὴν καὶ καταβεβλημένην, ἑαυτὸν δὲ ἕνεκα παιδαριώδους αἰσθήματος συντρίψαντα τὴν μικρὰν ἐκείνην εὐδαιμονίαν. Τὸ παιδίον θὰ ἀπέθνησκεν, ἡ δὲ μάμμη δὲν θὰ ἐπέζη. Ἡ ταπεινὴ καλύβη θὰ ἐκλείετο μετ' ὀλίγον, καὶ θὰ κατέρρεεν ἐγκαταλελειμμένη διὰ παντός· Καὶ θὰ ἦτο αὐτὸς ὁ δολοφόνος, φέρων εἰς τὴν ψυχήν του τὸ βάρος δύο ἐγκλημάτων ... ναί, δολοφόνος ...

— Ἄνθρωπος εἰς τὴν θάλασσαν !

Ναύτης τις καταγινόμενος εἰς τὴν ἀντλησιν ὕδατος ὠλίσθησε καὶ ἔπεσεν εἰς τὸν ποταμόν.

Ἄνθρωπος, ὅστις ἐξαφανίζεται εἰς τὰ κίτρινα καὶ πυκνὰ ὕδατα τῶν ποταμῶν οἵτινες διαρρέουσι τὴν Ἰνδοκίναν, καὶ οἵτινες ἀκαταπαύστως παράσσονται ὑπὸ ἐσωτερικῶν δινῶν καὶ ρευμάτων, θεωρεῖται χαμένος· ὅλοι οἱ ναῦται τὸ γνωρίζουν.

Διὰ τοῦτο ἡ φωνὴ «Ἄνθρωπος εἰς τὴν θάλασσαν» παρήγαγεν ἐπὶ τοῦ πλοίου μεγάλην συγκίνησιν. Ταχέως κατεβιβάσθη λέμβος, καὶ οἱ πρῶτοι, οἵτινες ἐρρίφθησαν ἐν αὐτῇ ἤρπασαν πυρετωδῶς τὰς κώπας.

Ἡσύχως ὁ Βαλπὲρ ἐβυθίσθη εἰς τὸ μέρος, ὅπου ἐξηφανίσθη ὁ ναύτης, καὶ ὁ ποταμὸς ἐπανεκλείσθη κατόπιν του.

Οὔτε ὁ ναύτης οὔτε ὁ ἀξιωματικὸς ἐπανευρέθησαν ὑπὸ τῶν ναυτῶν, οἵτινες μὲ τὰς ἁρπάγας διηρεύνησαν τὰ θολὰ καὶ μυστηριῶδη ὕδατα.

Παρασυρθέντες εἰς τὸ βάθος καὶ περιπλακέντες εἰς τὰς κινουμένας πτυχὰς τῶν ρευμάτων ἀμφότεροι ἔσχον ταχεῖαν ἀγωνίαν, φρικῶδη διὰ τὸν μέν, γλυκεῖαν ἴσως διὰ τὸν ἄλλον. Κυλισθέντες πρὸς τὴν θάλασσαν, κατεπόθησαν ὑπὸ τοῦ ἀχανοῦς τάφου, ὅστις διατηρῶν τὰ μυστικὰ κρύπτει αἰωνίως τὰ πτώματα.

Ἐπὶ τῆς «Νύμφης», ἄλλοτε τόσον ζωηρᾶς καὶ εὐθύμου, τὰ πάντα ἤδη εἶνε νεκρὰ καὶ πράγμα παράδοξον ἡ δυστυχία εἰσῆλθεν εἰς τὸ πλοῖον μετὰ τῆς κ. Μορέλ.

— Εἶνε ἁπλῆ συμπτωσις, ἀλλὰ χωρὶς νὰ γνωρίζω διὰ τί, συμφωνῶ μὲ τὴν γνώμην σας, κ. ὑποπλοίαρχε· πρέπει νὰ τηρῆται, καλλίτερον ὁ κανονισμὸς, ὁ ὁποῖος ἀπαγορεύει τὴν παρουσίαν γυναικῶν εἰς τὰ πολεμικὰ πλοῖα.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

Ρ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΕΓΧΩΡΙΑ

Τῇ 19 τοῦ μηνὸς ἐωρτάσθη πανηγυρικῶς ἐν Ἀθήναις καὶ καθ' ἅπαν τὸ κράτος ἡ εἰκοσιπενταετηρὶς τῆς βασιλείας Γεωργίου τοῦ Α'. — Ὁ διάδοχος Κωνσταντῖνος προήχθη εἰς λοχαγόν. — Τῇ 20 ἐγένοντο τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ζαππείου καὶ ἡ ἔναρξις τῆς Δ' Ὀλυμπιακῆς ἐκθέσεως. — Πολλαὶ βροχαὶ κατέπεσον εἰς Τῆνον τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα, ἐκ δὲ τῶν σχηματισθέντων χειμάρρων κατέπεσον οἰκίαι τινές. — Ἐξεδόθη τὸ περὶ τοῦ Κεντρικοῦ Ταμίου βούλευμα τῶν πλημμελειοδικῶν, δι' οὗ παραπέμπεται ὁ τέως Κεντρικὸς Ταμίας εἰς τὸ κακουργοδικεῖον κατηγορούμενος ἐπὶ πλαστογραφίᾳ ἰδιοποιήσει καὶ παραβάσει καθηκόντων. — Κατὰ τὴν ἐν τῇ «Ἐφημ. τῆς Κυβερνήσεως» δημοσιευθεῖσαν κατάστασιν εἰσπραχθέντων καὶ εἰσπραξίμων ἐσόδων 1888 ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου μέχρι 31 Αὐγούστου ἐπὶ 95,306,231 δρ. προϋπολογισθέντων ἐδεβαιώθησαν μὲν 63,252.92, εἰσεπράχθησαν δὲ 42, 182,358.77, ὥστε μένουν καθυστεροῦντα 21,421, 894.35. Ἐπὶ δὲ 96,277,585 δρ. προϋπολογισθέντων ἐξόδων ἐπληρώθησαν 33,713,216,18, ἐξ ὧν 3,600,000 ὑπόλοιπα πληρωτέων πιστώσεων χρήσεως 1886 καὶ 2,008,250 ἔκτακτεῖς πληρωμαί, στηριζόμεναι εἰς ἡμιεξωφλημένα ἐντάλματα. — Ἐξεδόθη νέα ἐφημερὶς ἡ «Πρωτεύουσα ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Μ. Μητσάκη καὶ περιοδικὸν ὁ «Ἀστὴρ» ἀστρονομικὸν ὑπὸ τῶν κ. κ. Κ. Βλάμου καὶ Α. Μολάχδου. — Βουλευτὴς Δακωνίας ἐξελέχθη ὁ υἱὸς τοῦ μακαρίτου Παπαμιχαλοπούλου Κ. Παπαμιχαλόπουλος.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ

Ἀγγέλλεται πάλιν, ὅτι ὁ γάμος τοῦ πρώην ἡγεμόνος τῆς Βουλγαρίας Βάττεμβεργ μετὰ τῆς ἀδελφῆς τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας ἀπεφασίσθη κατ' ἀρχήν, καὶ ὅτι ὁ Βάττεμβεργ ἐπέτυχε νὰ τῷ ἀποδοθοῦν παρὰ τῆς Βουλγαρικῆς κυβερνήσεως 1,800,000 φρ. — Ὁ μητροπολίτης Βελιγραδίου ἐκήρυξε τὸ διαζύγιον τοῦ βασιλέως Μιλάνου, ἀλλ' ἡ βασίλισσα διαμαρτυρομένη κηρύττει αὐτὸ ἄκυρον. Ὁ δικηγόρος δὲ αὐτῆς Πιροτσινάτς ἐπεκαλέσθη τὴν ἐπέμβασιν τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως ὡς ἀνόμου οὖσης τῆς ἀποφάσεως τοῦ Μητροπολίτου. — Ὁ βασιλεὺς Μιλάνος διὰ προκηρύξεώς του καλεῖ τὸν λαὸν νὰ ἐκλέξῃ τῇ 9ᾳ Δεκεμβρίου Μεγάλην Σκουπτσίναν πρὸς ἐκπόνησιν Νέου Συντάγματικοῦ χάρτου, καὶ ἅμα προτρέπει αὐτὸν νὰ καταλίπῃ τὰς κομματικὰς ἔριδας, λέγων, ὅτι σπουδαῖοι κίνδυνοι ἀπειλοῦσι τὸ ἔθνος οὐχὶ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀλλὰ ἐκ τῶν ἐμφυλίων διχονοιῶν προερχόμενοι. — Ὁ Ἰταλὸς περιηγητὴς Νεραζίνης μεταβαίνει εἰς Ἀβυσσινίαν ὡς ἔκτακτος τῆς Ἰταλικῆς κυβερνήσεως ἀπεσταλμένος. — Ὁ ἐν Μονάχῳ νοῦντσιος τοῦ Πάπᾳ ἐδήλωσεν, «ὅτι ἡ εἰς τὸν Πάπαν ἐπίσκεψις τοῦ αὐτοκράτορος κατέλιπε ἀνοικτὸν τὸ Ρωμαϊκὸν ζήτημα. — Ἀνεκαλύφθη συνωμοσία κατὰ τοῦ βασιλέως Μιλάνου σκοποῦσα τὴν κάθειρξιν αὐτοῦ ἐν φρενοκομείῳ καὶ τὴν ἀνακήρυξιν βασιλέως τοῦ Καραγεώργεβιτς. — Ἡ ἐν Ἐρμαστάντς συνελθοῦσα Σύνοδος τῆς Ρωμουνικῆς ἐκκλησίας ἀπεφάσισεν, ὅπως τὰ πρὸς χρῆσιν τῶν ἐν Αὐστρίᾳ Ρωμουνῶν ἐκκλησιαστικὰ βιβλία ἐκτυπῶνται οὐχὶ διὰ Σλαβικῶν ἀλλὰ διὰ Λατινικῶν γραμμάτων. — Τόση πληθὺς ἐπαιτικῶν ἐπιστολῶν ἀπηυθύνθη ἐν Ρώμῃ καὶ Νεαπόλει πρὸς τὸν Γερμανὸν αὐτοκράτορα, ὥστε ὁ βασιλεὺς Οὐμβέρτος, ἵνα ἀπαλλάξῃ τὸν ξενιζόμενον τῆς ἀφορτου ταύτης ἐνοχλήσεως, διέταξε νὰ ἰκανοποιῶνται ἐκ τοῦ ἰδιαιτέρου του ταμείου αἱ γνωσταὶ αἰτήσεις.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Ἐπειδὴ ἐν Δελφοῖς διὰ νὰ ἐνεργηθῶσιν ἀνασκαφαὶ ἀπαιτεῖται νὰ κατεδαφισθῶσι πᾶσαι αἱ οἰκίαι τοῦ χωρίου ἀπεστάλη ἐπιτροπεία, ὅπως ἐκτιμήσῃ ταύτας, τῆς ἀποζημιώσεως καταβαλλομένης ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως. Ὡς γνωστὸν τῇ Γαλλικῇ Κυβερνήσει διὰ νόμου ψηφισθέντος κατὰ τὴν παρελθοῦσαν τῆς Βουλῆς Σύνοδον ἐπιτράπη νὰ ἐνεργήσῃ ταύτας τὰς ἀνασκαφάς. — Ὁ ἀρχαιολόγος Μιχαέλης ἐν τῇ Γεν. Ἐφημερίδι τοῦ Μονάχου ἐδημοσίευσε σειρὰν ἄρθρων περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι Μουσείων ἀπὸ Ὀθωνος μέχρι τοῦ νῦν, ἐν ᾧ λέγει, ὅτι οὐ μικρὰ ἐγένετο πρόοδος εἰς τὴν περισυναγωγὴν καὶ ἀξιοπρεπῆ τακτοποίησιν τῶν κειμηλίων τῆς ἀρχαίας τέχνης, καὶ ὅτι αἱ Ἑλληνικαὶ συλλογαὶ εἶσι ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις μοναδικαὶ ἐν τῷ κόσμῳ. Ἰδίᾳ δὲ ἐπαινεῖ τὸ ἐν Ὀλυμπίᾳ Μουσεῖον.

ΚΑΛΑΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐν Παρισίοις ἐγένοντο τὰ ἀποκαλυπτήρια ἀνδριάντος τοῦ Σαιξπήρου. — Ἀπέθανεν ὁ Γάλλος ζωγράφος Feyen Perrin.

ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ

Ὁ ἰατρὸς Γαμαλέϊα ἀνεχώρησεν ἐξ Ὀδησσοῦ μεταβαίνων εἰς Παρισίους, ὅπου θὰ ἐκθέσῃ τῇ Ἀκαδημείᾳ τῶν ἐπιστημῶν τὴν μέθοδόν του περὶ ἐμβολίου τῆς χολέρας. — Ἀπέθανεν ὁ ταγματάρχης Καβανελλᾶς συγγραφεὺς διαφόρων πολλῆς ἀξίας ἔργων περὶ ἠλεκτρισμοῦ.

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΑ ΤΕΥΧΗ

Ἐπὶ τῇ Εἰκοσιπενταετηρίδι διάφορα ἐξεδόθησαν τεύχη πανηγυρικά, ἕκαστον τῶν ὁποίων, ὡς ἐνδιαφέρον ἐπὶ ταῖς ἡμέραις ἀνάγνωσμα συγιστῶμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν.

«Ἡ Εἰκοσιπενταετηρὶς τῆς Ἀκροπόλεως» εἰς μέγα σχῆμα περιέχουσα 25 ἐτῶν κοινοβουλευτικὰ χρονικὰ ὑπὸ Μ. Τὴν Βασίλισσαν, ὑπὸ Σ. Παγανέλη. Τὴν Κλασσικὴν Φιλολογίαν 1863 - 1885 (;) ὑπὸ Σ. Πολιτειογραφικὴν καὶ Οἰκονομικὴν Ἐπιθεώρησιν τῆς εἰκοσιπενταετίας, ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῆς «Ἀκροπόλεως» κ. Κατσελίδου. Κοινωνικὴν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος. ὑπὸ Θ. Βελλιανίτου. Καλλιτεχνικὴν κίνησιν τῆς Εἰκοσιπενταετίας, ὑπὸ Α. Γ. Δροσίνη. Τὰ πρὸ τοῦ 1862 καὶ μετὰ τὸ 1862, Φιλολογικὴν Ἐπιθεώρησιν, ὑπὸ Χ. Ἀννίνου.

Τὸ τῆς «Ἐφημερίδος» μετὰ καλλιτεχνικοῦ παραρτήματος, αὐτογράφου τοῦ βασιλέως καὶ 12 αὐτοῦ εἰκόνας, περιέχον : Ποίημα εἰς Γεώργιον Α' ὑπὸ Κωστῆ Παλαμᾶ. Πολιτικὸν Σκιαγράφημα τῆς Εἰκοσιπενταετηρίδος, ὑπὸ Κ. Παπαρρηγοπούλου. Ἡ Εἰκοσιπενταετηρὶς. — Πολιτικὴ, κοινωνικὴ καὶ δημοσιονομικὴ ἐπιθεώρησις. ὑπὸ Ἰωάννου Α. Σούτσου. Ἡ Δημοσία Ἐκπαίδευσις, ὑπὸ Δημητρίου Ν. Βερναρδάκη. Ἡ Δικαιοσύνη ὑπὸ Ἀχιλλέως Ἀγαθονίκου, ἀρεοπαγίτου. Αἱ Εἰκαστικαὶ Τέχναι, ὑπὸ Γ. Μ. Βιζυηνοῦ.

Τὸ τοῦ «Ρωμηοῦ»

Τεῦχος πανηγυρικὸν
Χάριν ὀλίγων λιανικῶν

ὅλον ἔμμετρον ὡς εἰκὸς καὶ πλῆρες εὐφυοῦς χαριτολογίας καὶ τὸ τῆς «Ἑστίας», ὅπερ καὶ συναδελφικώτερον συνιστῶμεν διὰ τὰς καλλιτεχνικάς του εἰκόνας καὶ τὴν ἐκλεκτὴν ὕλην του : Τὰς δύο βασιλείας ὑπὸ Κ. Παπαρρηγοπούλου, Ἐξ ἀπομνημονευμάτων ὑπὸ Α. Ρ. Ραγκαβῆ. Τὸ 1863—1887 διήγημα τοῦ κ. Βικέλα. Τὸν βασιλέα καὶ τὴν Ἑπτάνησον ὑπὸ Χ. Ἀννίνου. Τὰς εἰς τὴν βασίλισσαν ὠδὰς τῶν κκ. Δροσίνη, Παλαμᾶ καὶ Πολέμη. Τὰς ὡραίας εἰκόνας καὶ περιγραφὰς τῶν βασιλικῶν ἐνδιαιτημάτων καὶ τὰ αὐτόγραφα ἰδίως δι' ὧν συμμετέχουσι τῆς ἑλληνικῆς ἑορτῆς οἱ ἐπισημότεροι τῶν λογίων τῆς Ἑσπερίας.

Τὸ «Ἄστυ» τῆς αὔριον τόσον εἶνε πλούσιον εἰς ὕλην καὶ εἰς γελοιογραφίας χρωματιστὰς τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος ὥστε δὲν πρέπει νὰ ἐλησμονηθῇ ἐν τῇ ἀπαριθμήσει τῶν πανηγυρικῶν τευχῶν ἀφοῦ μάλιστα καὶ καλλιτεχνικὴν θὰ ἔχῃ σημασίαν δημοσιεῦον πρῶτον αὐτὸ ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ μελοδράματος Medjé τοῦ κ. Σαμάρα.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Φίλῳ Χ. Ἡ ἔκθεσις τοῦ διαγωνίσματος δημοσιευθήσεται ἐν τῷ προσεχεῖ φύλλῳ. — Μ. Ι. Κ. Ἐν τῷ ἄρθρῳ τούτῳ, ὡς καὶ σεῖς θὰ εἴδατε προβλέπων, ὅτι πιθανὸν νὰ παρέλιπε κανὲν τῶν ὀνομάτων προσθέτει: «Ἡ ἀξία ἑκάστου εἶνε γνωστὴ παρὰ τῷ κοινῷ, ὅπερ θὰ ἐνθυμηθῇ ἀμέσως τὸ ἀκουσίως παρᾳλειφθὲν ὄνομα καὶ νοερῶς θὰ τὸ συγκαταλέξῃ εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν τάξιν. *Καὶ τοῦτο θὰ εἶνε ἡ πολύτιμος ἀποζημίωσίς του.* Δὲν σᾶς ἀρκεῖ τοῦτο ; — *Μεταλλουργῷ.* Καὶ παρὰ τοῖς παλαιοῖς οὗτος εἶχε τὸ πρᾶγμα· ἐάν τις μόνος ἢ ὡς πρόεδρος ἑταιρείας ἐπεχείρει ἀνασκαφὴν μεταλλείου, ἔδει νὰ ζητήσῃ τὴν ἄδειαν παρὰ τῶν ἀρχόντων, ὑπισχνούμενος νὰ παρα-

δώση τὸ 24ον τοῦ κέρδους. Ἐὰν δὲ δὲν ἐξεπλήρου τὸν ὅρον τοῦτον ἡ ἄδεια ἀφηρεῖτο, καὶ τὸ μεταλλεῖον ἐπωλεῖτο εἰς δημοπρασίαν.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἐξεδόθησαν

Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν νῦν πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν σχολείων ὑπὸ *Μιχαὴλ Ἰ. Σιγάλα* πρωτοβαθμίου διδασκάλου.

Ἱστορία τῆς πόλεως Πατρῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ 1821, ὑπὸ *Στεφάνου Ν. Θωμοπούλου*.

Ἀσπασία, μυθιστορία *Ροβέρτου Χαμερλιγγίου* (ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ) ὑπὸ *Λυσάνδρου Γ. Χ. Κώστα*. Τεῦχος Β'.

Η ΕΒΔΟΜΑΣ

ἐπὶ τῇ τελέσει τῆς Δ' Ὀλυμπιάδος προκηρύσσει διαγωνισμὸν μεταξὺ τῶν πολιτῶν Ἑλλήνων τῶν ἐχόντων πολλὰ ἄρρενα τέκνα ὑπὸ τοὺς ἑξῆς ὅρους·

α') Οἱ θέλοντες νὰ διαγωνισθῶσιν ὀφείλουσι νὰ πέμψωσι πρὸ τῆς 15 Νοεμβρίου ἐ. ἔ. δι' ἐπιστολῆς ἐπὶ συστάσει *πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς «Ἑβδομάδος»* πιστοποιητικὸν τῆς ὑφ' ἣν ὑπάγονται δημοτικῆς ἀρχῆς, μαρτυροῦν τὸν ἀριθμὸν τῶν ζώντων ἀρρένων τέκνων αὐτῶν.

β') Ἐπειδὴ πολλοὶ ὑπάρχουσιν οἱ ἔχοντες 6 ἄρρενα τέκνα, πιστοποιητικὰ δηλοῦντα τοιοῦτον ἢ κατώτερον ἀριθμὸν δὲν λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν.

γ') Ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν τύχῃ δύο ἢ καὶ πλειότεροι νὰ ἀμφισβητήσωσι τὸ γέρας παρουσιάζοντες ἴσον ἀριθμὸν τέκνων, θὰ ὑπερισχύῃ ἐκεῖνος, οὗτινος τὰ τέκνα ἔχουσιν ἐν συνόλῳ μεγαλητέραν ἡλικίαν. Συνεπῶς παρακαλοῦνται οἱ διαγωνισθησόμενοι νὰ σημειῶσιν ἐν τοῖς πιστοποιητικοῖς αὐτῶν καὶ τὴν ἡλικίαν ἑκάστου τῶν ἀρρένων τέκνων των.

δ') Ἐπιτροπὴ ἐξ ἐγκρίτων τῆς Ἀθηναϊκῆς κοινωνίας μελῶν θέλει κρίνῃ τὰ πιστοποιητικὰ καὶ ἀποφανθῇ περὶ ἐκείνου, ὅστις ὡς ἔχων τὰ πλειότερα ἄρρενα τέκνα εἶνε ἄξιος τοῦ βραβείου.

ε') Εἰς τοῦτον ἐν ἡμέρᾳ ἐπὶ τούτῳ ὁρισθησομένῃ ἀπονεμηθήσεται ἐπισήμως τριακοσιόδραχμον χρυσοῦν νομισματότημον φέρον ἐπὶ τῆς μιᾶς μὲν ὄψεως τὴν ἐπιγραφὴν: *«Τῷ κατὰ τὴν Δ' Ὀλυμπιάδα ἔχοντι τὰ πλειότερα ἄρρενα τέκνα»* ἐπὶ δὲ τῆς ἑτέρας: *«Βραβεῖον τῆς «Ἑβδομάδος» τῷ παρέχοντι τοὺς πλειοτέρους στρατιώτας τῇ πατρίδι»* καὶ περὶξ τὸ ὄνομα τοῦ νικητοῦ.

Ἡ διεύθυνσις τῆς «Ἑβδομάδος»

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ: ΟΔΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 59

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ

Ἐν Ἑλλάδι δρ. 10, ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 12

Αἱ συνδρομαὶ, ὑποχρεωτικαὶ δι' ἓν ἔτος, ἄρχονται εἰς τὴν ἀρχὴν ἑκάστης τριμηνίας ἤτοι:

ΤΗΝ 1ην ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ, ΑΠΡΙΛΙΟΥ, ΙΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Εἰς πάντα νέον συνδρομητὴν παρέχομεν

τὸν **Α' τόμον** τῆς Β' περιόδου τοῦ **1887**

μετὰ τῶν δύο παραρτημάτων αὐτοῦ

τῆς ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΣ τῆς Mme de Girardin καὶ τῶν ΔΥΣΚΟΛΩΝ ΧΡΟΝΩΝ τοῦ Dickens.

ΑΝΤΙ ΔΡ. 8

ἢ καὶ ἄνευ τῶν παραρτημάτων

ΑΝΤΙ ΔΡ. 6

Ἐξαιρετικῶς εἰς τοὺς ἐγγραφομένους

ΑΠΟ 1ης ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ Ε. Ἔ.

παρέχομεν τὰ 40 μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντα φυλλάδια τοῦ Β' τόμου (1888) δηλ. ὅλην τὴν λήγουσαν ἐννεαμηνίαν

ΑΝΤΙ ΔΡ. 5,

οὕτως ὥστε ἡ συνδρομὴ των

θ' ἀνέλθῃ εἰς 7,50 μόνον δραχμάς.

ΕΚΑΣΤΟΝ ΦΥΛΛΟΝ

τιμᾶται 20 λεπτῶν

Εἰς τοὺς ἀγοράζοντας πολλὰ φύλλα γίνεται 25 % ἔκπτωσις.

ΔΙΑ ΤΟΥΣ Κ. Κ. ΦΟΙΤΗΤΑΣ

ΕΚΠΤΩΣΙΣ 50%

Ἡ συνδρομὴ (δρ. 5) ἄρχεται ἀπὸ 1 Ὀκτωβρίου.

Η ΔΕ ΕΓΓΡΑΦΗ ΛΗΓΕΙ:

τῇ 31 τοῦ αὐτοῦ μηνός.

ΑΓΓΕΛΙΑΙ: Ὁ στίχ. ἀποξ λ.20, δὶς 35, τρὶς 50.
ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ: Ἐτησίως δρ. 15. Ἐξαμηνία 8.
Διὰ τοὺς κ. κ. συνδρομητὰς ἔκπτωσις 25 %.

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΠΑΛΛΗ ΚΑΙ ΚΟΤΖΙΑ

Πέναι Ἀεαδόχου

Ὑδρόγειοι Σφαῖραι εἰς Ἑλληνικὴν Γλῶσσαν ἀπὸ δρ. 35—72.

ΕΠΙΣΕΚΕΠΤΗΡΙΑ

ἐπὶ καλοῦ χάρτου στιγμιαίως.

ΜΕΛΑΝΗ ΜΑΥΡΗ

συμπεπυκνωμένη καὶ ἀναλυομένη εἰς ἓξ μέρη ὕδατος. Δοχεῖον ἑκ δραμ. 312 δραχ. 4,50 Ἀναλελυμένη ὀκὰ λ.90

Γραφικαὶ ΥΛΑΙ

ΚΟΜΨΟΤΕΧΝΗΜΑΤΑ

ΣΥΝΙΣΤΑΤΑΙ

ΙΔΙΑΙΤΕΡΩΣ

Εἰς τοὺς ἐπισκέπτας τῶν Ἀθηνῶν

Διὰ πᾶσαν ἐποχὴν καὶ ἰδίᾳ τὴν ἐνεστῶσαν, τὸ ἀριστοκρατικώτατον ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Συντάγματος

ΜΕΓΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ

ΠΛΟΥΣΙΩΤΑΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ

Ἑτοίμων ἐνδυμάτων

Ἐκομίσθη εἰς τὰ *καταστήματα* τῶν

ΑΔΕΛΦΩΝ ΜΠΕΚΕ

Ὁδὸς Αἰόλου 198 ὁδὸς Ἑρμοῦ 33.

Κομψότης, στερεότης, εὐθηνία.

Ἐπίσημοι ἐνδυμασίαι

ΡΕΔΙΓΚΟΤΑΙ — ΒΕΛΑΔΑΙ

ΑΥΡΙΟΝ ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΣΚΟΚΟΥ

ΤΡΑΠΕΖΙΤΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

ΙΩΑΝΝΟΥ Γ. ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ ΚΑΙ Σιας

ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ Καΐρῳ

Ἀναδέχεται τὴν ἐκτέλεσιν πάσης χρηματιστικῆς καὶ ἐμποροτραπεζιτικῆς ἐπιχειρήσεως ὑπὸ συμφερωτάτους ὅρους. — Προεξοφλεῖ καὶ εἰσπράττει ἐπιταγὰς καὶ τοκομερίδια ἐπιτοπίως, ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ τῇ ἀλλοδαπῇ. — Ἐκδίδει ἐπιταγὰς καὶ συναλλάγματα *μικρῶν* καὶ *μεγάλων* ποσῶν διὰ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Αἰγύπτου, διὰ τὴν Εὐρώπην, Τουρκίαν καὶ Ἑλλάδα. — Ἐκτελεῖ πᾶσαν παραγγελίαν ἐπὶ ἑλληνικῶν χρεωγράφων, κάμνει προκαταβολὰς ἐπ' αὐτῶν, καὶ πωλεῖ λαχειοφόρους ὁμολογίας τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος μὲ μηνιαίας δόσεις καὶ ἐπ' ἐτησίῳ τόκῳ 6 - 8 ο)ο. — Κάμνει προκαταβολὰς ἐπὶ βαμβακίων καὶ ἄλλων ἐμπορευμάτων, καὶ ἀναδέχεται τὴν ἀγοραπωλησίαν αὐτῶν ἐπιτοπίως καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ.

Τηλεγραφικὴ Διεύθυνσις

Pesmazoglu Alexandrie.

ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟΝ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ-ΑΘΗΝΩΝ-ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Γραμμὴ Πειραιῶς - Κορίνθου - Αἰγίου - Πατρῶν

	1	3	33		2	4	32
Πειραιεὺς ἀν.	6.45π	11 20π	8πμ.	Πάτραι ἀν.	7 πμ	11.25	—
Ἀθῆναι »	7,15μ	11.50»	8.35	Αἴγιον »	8.52	12.50	—
Κόρινθος ἄφ.	10.35	2.50μ	12.10	Κόρινθος »	1.10	4 —	1.55μ
Αἴγιον »	2.52	6.04»		Ἀθῆναι ἄφ.	4.45	7.05	5.43
Πάτραι »	4.45	7.30»		Πειραιεὺς »	5.15	7.30	6.15

Γραμμὴ Κορίνθου - Ἄργους - Ναυπλίου - Μύλων

202		203	
Ναύπλιον ἀν.	9.55π.μ.	Κόρινθος ἀν.	3.05 μ.μ.
Μύλοι »	9.55	Ἄργος ἄφ.	5.22 »
Ἄργος »	10.30	Ναύπλιον »	5.55 »
Κόρινθος ἄφ.	12.45π.μ.	Μύλοι »	6 — »

Σημείωσις.— Πᾶσαι αἱ ἀμαξοστοιχίαι ἐν Πάτραις θ' ἀναχωρῶσι καὶ θὰ φθάνωσιν εἰς τὴν παραλίαν, ὅπου θὰ χορηγῶνται τὰ εἰσιτήρια καὶ θὰ ἐνεργῆται μόνον ἡ παραλαβὴ καὶ παράδοσις τῶν ἀποσκευῶν τῶν ἐπιβατῶν.

Αἱ ἀμαξοστοιχίαι 33 καὶ 32 λειτουργοῦσι καθ' ἑκάστην πλὴν τῆς Κυριακῆς. Αἱ ἀμαξοστοιχίαι 1, 2, 33, 32, 202, 203, σταθμεύουσι καὶ εἰς ὅλας τὰς Στάσεις καὶ Σταθμούς. Μεταξὺ Κορίνθου — Ἀκράτας Πατρῶν — Ἀκράτας Ναυπλίου — Ἄργους — Μύλων καὶ ἀντιστρόφως, κυκλοφοροῦσι καθ' ἑκάστην τοπικαὶ ἀμαξοστ. σταθμεύουσαι εἰς πάσας τὰς Στάσεις καὶ Σταθμ.

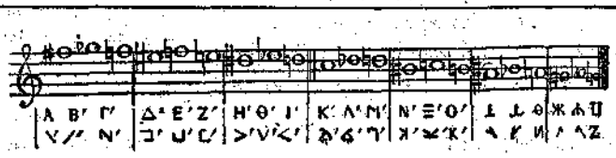

ΕΡΡΙΚΟΥ ΔΑΒΟΑ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΕΡΓΟΝ ΣΤΕΦΘΕΝ ΥΠΟ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΑΚΑΔΗΜΕΙΑΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

ΑΘΗΝΑΣ Ν. ΣΕΡΕΜΕΤΤΗ

Ἐπὶ λαμπροῦ χάρτου. — Σελίδες 466. — Εἰκόνες 150 καὶ εἴκοσι προσωπογραφίαι τῶν μεγαλητέρων μουσικῶν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ: Ἐπιστολὴ τοῦ συγγραφέως.— Ἀπαντήσεις.— **Εἰσαγωγὴ** — *Βιβλίον Α'* **Ἡ Ἀρχαιότης**: Ἡ Ἀρχαία Ἀνατολή. — Οἱ Ἕλληνες. — Ἡ Ρώμη καὶ αἱ πρῶται ᾠδαὶ τῆς Ἐκκλησίας. *Βιβλίον Β'* **Ὁ Μεσαίων**: Ἀπὸ τοῦ Η' μέχρι τοῦ ΙΒ' αἰῶνος. — Ὁ ΙΒ' καὶ ὁ ΙΓ' αἰών. — Ὁ ΙΔ', ΙΕ' ΙΣΤ' αἰών. *Βιβλίον Γ'* **Οἱ Πρόδρομοι**: Ἡ Ἰταλικὴ μουσικὴ κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα. — Ἡ μουσικὴ ἐν Γερμανίᾳ κατὰ τὸν ΙΖ' καὶ ΙΗ' αἰῶνα. — Τὸ μελόδραμα καὶ τὸ Κωμικὸν Μελόδραμα ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὸν ΙΖ' καὶ ΙΗ' αἰῶνα. *Βιβλίον Δ'* **Οἱ Νεώτεροι**: Ὁ Αἰὼν τοῦ Βετχόβεν. — Ἡ Ἰταλικὴ σχολὴ ἀπὸ τοῦ Ροσσίνη μέχρι τοῦ Βέρδη. — Ἡ Γαλλικὴ μουσικὴ κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ ΙΘ' αἰῶνος. — **Ἐπίλογος**: Ἡ σύγχρονος μουσική.

Πωλεῖται εἰς ὅλα τὰ βιβλιοπωλεῖα.

Τυπογραφεῖον **Κορίννης**, *ὁδὸς Πατησίων ἀριθ. 9.*